

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

LISTOPAD—PROSINEC 1969

ROČNÍK VI — 11-12

VÁNOCE V DOMEČKU

Když první neděle adventní zahrál varhaník v naší jičínské gymnasijské kapli přede mší „Ecce Dominus veniet“ a „Rorate coeli du super“ („Ejhle Hospodin přijde“ a „Rosu dejte nebesa shůry“), připojil jsem se vřeleji než obyčejně se svým zpěvem a nedočkavě jsem v duchu počítal, že ty adventní neděle jsou jen čtyři, pak že přijdou vánoce. Snad pro tu blízkost svátků jsem míval advent vždycky tak rád, snad proto se mi líbily i adventní písně, z jejichž textu i melodie jsem vycífoval radostné očekávání vánoce.

Doma u maminky nám bývalo vždycky dobře a vždycky jsem se u ní cítil doma v tom nejkrásnějším smyslu. O vánočních však u nás bylo rušněji i slavnostněji a teplo rodinného krbu bylo ještě milejší.

Asi dva dny před Štědrým dnem zastavil před domem v Havlíčkově ulici v Jičíně, v němž jsme bydlili, vůz s rybami a zvěřinou. Řídil jej František Ševr, kočí z velko- statku Kost, jehož strejček Weimann tou dobou byl les- mistrem. Tenkrát se zachovával ještě zvyk, jistě chvali- tebný, že panství posílalo státním i samosprávným úřed- níkům k vánocům ryby a zvěřinu. Do Jičína posílalo kos- tecké panství ty dávky úředníkům na hejtmanství. Od nás Ševr ty ryby, bažanty a zajíce roznášel. Při tom strejček nějakým kaprem a zajícem pamatoval i na nás. Tuhle cestu do Jičína konal Ševr rád. Všude dostal díškrecí a naše máti na něj pamatovala s dobrým obědem a pi- vem, jehož byl velkým ctitelem.

Když jsme přišli domů ze školy a spatřili Ševra, jak s chutí pojídá a popíjí, a když jsme si uvědomili, proč přijel, měli jsme neklamně znamení, že vánoce jsou opravdu přede dveřmi. Uspokojen dobrým obědem a pivem se Ševr loučil, přál veselých svátků a vypravil se na zpá- teční cestu.

Předvánoční nálada příjemně stoupla, když večer téhož dne přišla k nám Albinka s otázkou: „Tak milostpaní, co budeme pracovat?“ Vlastně to byla otázka zbytečná, neboť hned činila přípravy, aby zadělala na „putrtajko- vou štrudli“, jak se byla s maminkou dávno dohodla. Vařit, péct, vůbec chystat nějakou tabuli působilo Albince opravdu velikou radost, byla ve svém živlu. Rád jsem tu znamenitou kuchařku pozoroval, když na „putrtajkovou štrudli“ zadělávala, neboť to byl hotový posvátný obřad. Konečně bylo těsto vypracováno a po delší válečné po- radě s maminkou se vrátila dolů do svého bytu, aby se věnovala přípravě „šneků“.

To už měla maminka vánočky upečené. Ty dělala vždycky sama bez Albinky, ovšem za naší asistence, po- kud jsme měli od školy volno. Ochotně jsme mamince pomáhali, když pekla znamenité „pusinky“ z lískových oříšků a cukroví z máslového těsta. To byla její spe- cialita, kterou uznávala i Albinka.

Den před Štědrým dnem zatopila maminka v pokoji, který si nechali strejček a teta z Humprechta pro sebe a v němž měli o svátcích spát. Měla strach, že by se zdi

dost neprohřály, že by nebylo v pokoji dost teplo, kdyby zatopila později. A hned rozdělala oheň i v našem větším pokoji, v němž se pak o svátcích jedlo a v němž jsme odpoledne strojili stromeček, který, jak se rozumí samo sebou, přivezl také Ševr z Kostí. To byla práce pro nás tři, Andina, Lučkova a moje. Dělali jsme to ochotně, vzpomínajíce při tom, jak rád strojil stromek tatínek.

K večeru téhož dne přijížděl z Prahy, kde byl ma- gistrátním úředníkem, strýc Otakar, bratr tatínkův. Ně- kdy přijel i bratr Jenda a sestra Zdenka. Jenda byl za- městnan daleko v Pešti a Zdenka bývala v Praze u na- šich příbuzných Faixů. A tak se stalo snad dvakrát, že jsme se sešli v Havlíčkově ulici „v domečku“ všichni.

Na Štědrý den v poledne přijížděli strýček s tetou z Humprechta. Podával se čaj a vánočka. Pak šel strejček Weimann obyčejně se strejčkem Otakarem k „Němco- vům“. To byla slavná plzeňská pivnice v Jičíně na ná- městí, kam se uchýlilo mnoho pánů před přípravami v do- mácnosti. Mezi nimi měl strejček Weimann dost zná- mých, na které se těšil a o nichž pak vypravoval.

S přípravami v kuchyni se ovšem začalo již brzy od- poledne. Albina, která třímala žezlo, chtěla mít všecko co nejdokonalejší. Pomáhala jí maminka a Anda. Někdy se Albince zdálo, že jídlo ještě nemá chuť, jakou má mít. Pak musela ochutnat maminka, Anda i já (mně v té věci dost věřila). Obyčejně jsme unisono jídlo chválili, ale Albinka neuklidněná se obrátila ještě na tetu se slovy: „Až co tomu fěkne naše hlava.“ Když i teta vzdala jejímu kuchařskému umění čest a chválu, „pracovala“ spokoje- ně dál.

Podle mamincina návodu jsme prostřeli s Lučkem na stůl a už se jen čekalo, až se vrátí oba strýcové.

V pokoji, kde bylo prostřeno k večeři, bylo krásně tep- lo, strejček Weimann si liboval, vzal si „šláfrok“ a tak předsedal včele stolu tabuli. Po jeho levé ruce seděla teta a strýc Otakar, po pravé maminka s Albinkou. Pak dál seděl „ten unterhaus“, jak nám strejček říkal.

Zahájili jsme rybí polévku. To bylo jediné, co mi od Albinky nechutnalo. Jinak jsem jí uměl všecko pochválit, ale o té polévce jsem mlčel a z opatrnosti jsem si jí vzal jen málo, vymlouvaje se, že by mi nezbylo místo na ostatní. Albinka totiž servírovala sama, tu funkci nikomu nesvěřila. Po polévce přinesla „šneky“, oblíbené jídlo strejčkovo. Pak rybu na černo, jak jí nedovede připravit snad nikdo pod sluncem, s houskovými knedlíky, které se jen „rozsejpaly“. Říkala jim „Kaiseknödeln“. Chutnalo všem a strejček, který jedl rybu na černo rád, dal ve- sele průchod své spokojenosti, což se opakovalo při štědrovečerní rybě téměř pravidelně: „Ať žije ten kapr a fišmistr vedle něj!“ Pak se obrátil na mne: „Infunde!“ To byl pokyn, abych nalil pivo, abychom si mohli tuk- nout. Pak ale nikdo neodolal a brali jsme si rybu na černo a s těmi znamenitými knedlíky znovu.

Přesto jsme se pustili s chutí ještě do ryby smažené, kterou Albinka podávala s citrónem a bramborovým salátem. Když jsme už někdy skládali zbraň, ozval se strejček: „Přemáhejte to své hříšný tělo!“ jako prý jeden farář, který těmi slovy pobízel hosty, když při velkých hostinách na jeho faře ochabovali.

Nalil jsem víno a po připitcích jsme rozsvítili svíčky na stromku. Ozval se zvonek, nadílel „Ježíšek“. Velikých překvapení nebyvalo, obyčejně jsme si vypočítali, co dostaneme. Někdy však „Ježíšek“ přece podstrčil pod stromeček dárek nečekaný a způsobil tak radost mimořádnou. Dárek dostali všichni. Rozumí se samo sebou, že jsme na Albinku nikdy nezapomněli.

Potěšili jsme se se stromečkem, bez něhož jsme si nedovedli vánoce představit. Vesele jsme si prohlédli dárky a pak přinesla Albin tu znamenitou „putrajkovou štrudli“. Abychom se dozvěděli něco o svém zdraví v příštím roce, rozkrojil si každý z nás jablko. Zpravidla se při rozkrojení ukázala všem pěkná hvězda, protože jsme pro vánoční stůl jablka pečlivě vybrali. Zdravé jádro ukazovalo na dobré zdraví, jádro zkažené nevěstilo nic dobrého.

Býval na programu ještě dort, ale ten jsme nechali na příští den — ani Luděk proti tomu odkladu neprotestoval — a Albinka přinesla čaj s vánočkou, oříškovými „pusinkami“ a rozmanitým drobným cukrovím.

Albinka, jak jsem řekl, servírovala, to si nedala vzít, ale dostávalo se jí nejen chvály za její opravdu znamenité umění kuchařské, nýbrž i vážnosti, z čehož ona chudák stará měla upřímnou radost. Bez nějakého strejčkova vtípu — ovšem dobromyslného — se to arci neobešlo.

Z nás dětí měla nejvíce práce Anda, protože musela pomáhat v kuchyni. Na Boží hod vstala nejdříve maminka.

Pak vzbudila nás děti a s naší pomocí upravily menší pokoj, abychom v něm mohli společně posnídat. Dopolnedne jsem chodil zpravidla do kostela na slavnou mši. Líbila se mi chrámová hudba a všechna církevní nádhera a rád jsem si po mši zazpíval: „Narodil se Kristus Pán“.

V kuchyni bylo zase plno práce a vůni bylo cítit po celém domě. Při obědě jsem se už polévce nevyhýbal. Hlavním jídlem byl krocan s kaštanovou nádivkou. Jídlo bylo skvělé, strejček byl v znamenitém rozmaru a chválil: „Ať žije ten krocan a Alba vedle něj!“ Toho krocana přivezli z Humprechta.

Hosté se rozjízďili na sv. Štěpána. Strejček Otakar říkal na „prostřední“ svátek, kteréhožto pojmenování, jehož staří lidé ještě někdy užívali, se udrželo z dob, kdy také následující den byl zasvěceným svátkem.

Brzy po obědě se vracovali do Humprechta strejček s tetou. S nimi jsem jezdil taky já. Pečlivě opatřen proti zimě — strejček na to dbal a nějaký kožešinový obal pro mne přichystal — ujížděl jsem buď na sáních nebo v kočáře vesele s nimi. Brával jsem si s sebou knížku, kterou mi Ježíšek přinesl, a těšil jsem se, že prožiji několik pěkných dní v humprechtské myslivně.

Ladislav Mach

Poznámka redakce: Tento článek je zkrácený úryvek z V. kapitoly paměti profesora Ladislava Macha. Vzpomíná v něm na svá studijní léta v Jičíně, kam se rodina po otcově smrti přestěhovala ze Sobotky. Bydleli v domě Machova strýce Weimanna. V též domě měla svůj výměnek Albina Chalupová, která zestarala jako kuchařka v rodině Weimannových odců.

Paměti prof. Ladislava Macha vznikaly nedlouho před jeho smrtí a nejsou dokončeny.

Kde blaha zář jest řídkým hostem

Mým přítelem a spolužákem z jičínské reálky je ing. Vladimír Ludvík. Je to vnuk zesnulého znamenitého vlastivědného pracovníka našeho kraje Jos. J. Fučíka, řídícího učitele ze Lhoty Bradlecké. Ing. Ludvík mě přizval ke skartaci písemné pozůstalosti po svém tchánovi Adolfu Körbrovi, akademickém malíři z Jestřebic na Kokořínsku, který byl synem ilustrátora a vydavatele vlastivědných publikací a turistických průvodců Pavla Körbra.

V listinném materiálu jsem mimo jiné objevil také deset snímků skalního bytu na Kostí, pořízených Adolfem Körbrem roku 1908, kdy maloval v Českém ráji, také na Sobotecku. Byl tehdy ubytován u ševce Randáka pod Troskami. Fotografie skalního obydlí mu sloužily jako pomůcka při ateliérovém zpracovávání a dokončování naskicovaného obrazu v rozměrnou olejomalbu na plátně. Tento hotový Körbrův olej je na dvou fotografiích zvěčněn.

Snímky jsem si vyžádal pro sobotecké muzeum. Zároveň s nimi jsem našel i tři pohlednice skalního bytu, z nichž jednu maloval Karel Rašek a vydala jí Minerva v Praze, autorem druhé z r. 1908 je Adolf Körber (vydala jí Victoria) a třetí je vlastně reprodukcí snímku skalního bytu kosteckého, vydanou Tržnicí dopisnic v Jičíně. Kdežto na obou uměleckých dopisnicích se stařenka o holi vrací do skalního bytu (na Raškově v zimním podvečeru, na Körbrově v syté zeleně), představuje třetí pohlednice jednu z obyvatel sedící na prahu skalního bytu a vedle ní stojícího chlapce. Rašek svou pohlednicí nazval případně „Kde blaha zář jest řídkým hostem“. Tyto tři pohlednice věnujeme rovněž do sbírek muzea v Sobotce.

Také malíř a restaurátor Karel Brousek, který do Českého ráje jezdil od roku 1913 po čtyři desetiletí, měl, když jsem ho před léty navštívil, ve své bohaté žni olejů a akvarelů odtud také obraz Skalní obydlí v Podkosti.

Karel Václav Rais několik svých povídek umístil do Sobotky a jejího blízkého okolí. Ze Sobotecka je to mimo jiné i jeho povídka Ve skále. K této črtě se vztahuje Raisův záznam Ze vzpomínek (II., Z mých vzpomínek soboteckých): „Na druhé straně za hradem (Kostí, pozn. A. O.) jsme spatřili i navštívili skalní obydlíčka; v jednom z nich bydlely tenkrát dvě stařeny. Odtud povstal můj obrázek «Ve skále»“. Raisova sociální povídka o obydlí skalní slují nad Černým rybníkem na Kostí byla otištěna r. 1895 v Lumíru a později zařazena do knihy Raisových povídek Mezi lidmi.

Zřejmě i za časů Raisových bylo chudé skalní obydlí něčím neobyčejným, na co se lidé chodili dívat. Rais zachoval nám jeho popis: ... kvádovitá skála ... Ulehla jako starý huňáč a skrčila se do stínu. Z jejího boku jako křivé oko se dívá prodlabané okénko — v čele jsou dvě dveře, před nimi stupně a na těch skrčena sedí stařena. Divná poustevna. Po hrbolovitých stupních dral jsem se na pahrbek, na němž je balvan uhnízděn. Žena, uslyševši kroky, povstala. Přehlédl jsem ji od tmavovlasé, přičísnuté hlavy až k bosým, hnědým nohám. Obličej její byl snědý, ne nepřijemný, ale jako z kamene. Měla teplou jupku, několik tlustých sukní — kartonku navrchu — i zástěru; bylo to staré, ale upomínalo na lepší časy. Stařena byla skoro slepá. „Vy tady zůstáváte?“ ptal se Rais. „Tady, ještě s jednou, ale ta není doma — pořád něco někde shání —“ „A kdo vám to tady pořídil?“ zvidá Rais. „I to juž je dávno, kdopak to pamatuje; my to máme zadarmo, když už nahofe nemůžeme dělat!“ pohnula žena hlavou směrem k hradu. „Povídá se, že prý tadyhle zrovna před skálou měl někdy panský pastýř baráček. Zůstával v něm se ženou a s hochem, ale matka jim brzy umřela. Když se pak syn oženil, mladé všude překázal — a tak si začal dlabat díru do skály. Vchod do ní si vydlabal z druhé strany, aby nemusel chodit barákem. Celý rok mu prý ta práce trvala, než se mohl do skály přestěhovat se vším, co mu po nebožce zbylo. Ale hned druhého dne ho prý tam našli mrtvého. Ani kale svého skalního bydliště neuzil.“

Stařena pozvala Raise dál. Rozevřenými dvířky vstoupil do šerého brlohu. Vlhký chlad s příměsí sazí ho ovanul. Světnice byla dosti prostranná; stěny, strop klenbovitě vydlabaný, byly skoro černé a stopy po špičáku byly ještě na nich patrný. Také nerovná půda pod nohama byla pouhopouhá skála. Dvě malá, přištipkovaná okénka vlévala sem světlo. Vzadu proti dveřím stála černá, zkrivená kachlová kamna s plotnou, a trouba šla z nich vzhůru do skály. Jedna stará postel s naditými, kanafasovými peřinami byla v čele vlevo, druhá s hubenými polovičnickovými pelušinami vpravo vedle kamen. Byly tam i stolky, u každého po dvou židlích, a nízké dvě almárky. U té levé postele stála i skříň.

Raisovi tam bylo úzko. Pořád se mu zdálo, že se ty skály svírají, příšerná klenba že se níží, půda zvyšuje. Stařena mu ukázala, co z té chudé výbavy je její a co té druhé spoluobyvatelky. To její bylo mnohem lepší. Však se také neopomněla pochlubit, že ten její býval

nádvorníkem, kdežto muž té druhé jen pacholkem. A vůbec se o své spolčnici vyjadřovala s úsměškem a pohrdáním.

Na otázku, zda tam zůstávají již dlouho, přitakala, že to už je hromádka roků. „A jste v tom zdrávy?“ zeptal se Rais. „I to, chvála Bohu, jsme,“ zněla odpověď, „až na ty mé oči.“ „Teď tu máte chládek, ale jak v zimě?“ vyptával se Rais. V rozích shora dolů leskly se tmavé stružky vody, nad kamny byl celý černý baldachýn z usazených sazí. „Po stěnách bývá jinovatka, hned to teče, hned je to jedna kúra. Člověk aby z pelechu nevylezl. Copak tamta [ukázala ke kamnům], ta si sedí pěkně u tepla, nanosí si dříví dost a dost, ale při svém ohřát se nedá,“ nevražila na nepřítomnou. „Pořád pomalu kuchtí a jen se směje a mlaská. Ta se, panečku, má! I čaje si kolikrát navaří. Nelituje ani dát dva krejcare za rum!“ záviděla.

Pak vedla návštěvníka do dveří vlevo: „Dají pozor, aby nespadli, je tu jenom prkno,“ varovala. Černou úzkou chodbou, dotýkaje se rukama vlhkých stěn, provlékl se Rais za ní do světlé komůrky. Při stěnách byly kupky polínek, dříví i roští a hromádky bandor.

„Těmihle dvířky jsme zase ven,“ pravila otvírajíc. Poděkovala za milodar, ale na Raisovu připomínku, že by se měly starat, aby jim dali jiný příbytek, odpovídala

odevzdaně: „I, člověk si zvykne!“ „Ani bych byl nevěřil, že tak ještě u nás v Čechách lidé bydlí,“ podotýká Rais. „Dobytčata v selských chlévech mají vlídnější byt — natož v těch panských.“

Druhou stařenu potkal Rais venku, když sbíhala se straně s náručí klestí. Byla drobná, hubená, s šedivou suchou hlavičkou, bezzubá, oblečená v starodávný, odřený kandaš, u krku rozbalený, ale čiperná, všecka jako na obrtlíku. „Běhala jsem po dříví a po houbách,“ přihovořila se k Raisovi, — „a taky jsem se ve vsi stavila pro pár jablek, mám tam nějaké přátelstvo. Člověk musí to živobytí shánět!“ Hořela zvědavostí, co ta slepá od návštěvníka za její nepřítomnosti dostala, čím se jí bude zase chlubit. Záviděla: „Bývala nádvornice — a já jen čeledínova — peřin má ještě hromadu a šatstva taky — no, vždyť ji viděli. Ó, to ona se ještě ustrojí — vždyť má taky zrcátko —“ a babka se rozklepala třaslavým, drobným smíchem. Dostala také milodar. A když se všecka hybna, vesele, kolíhavě, drobnými krůčky rozběhla ke skále, Rais, dívaje se za ní, musel myslet na tu závist. Ale když naposledy pohlédl k tomu lidskému brlohu ve skále, pomyslí si: Jak by ty ubožačky žily, jak by tam vydržely, kdyby se časem nepoškorpily, kdyby si v té bídě někdy nezáviděly?

Antonín Otmar

SOBOTKOVÉ SE OZÝVAJÍ

V letním trojčísle našeho Zpravodaje jsme přinesli krátký článek o příjmení „Sobotka“. Jeho autorem byl náš přední odborník v onomastice — tj. nauce o jménech — doc. dr. Josef Beneš z Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem, tvůrce obsáhlé studie „O českých příjmeních“, kterou vydala roku 1962 Čs. akademie věd. K článku byla připojena redakční poznámka, že by bylo zajímavé zjistit, kolik žije v našem státě nositelů jména Sobotka, případně uspořádat jednou v Sobotce jejich sjezd. Tohoto nápadu se ujalo Svobodné slovo dne 21. října 1969 a od tohoto dne docházejí přihlášky nositelů příjmení Sobotka jak do Liberce, tak do Sobotky. Přišly přihlášky z Prahy, Brna, Jihlavy, Moravského Krumlova, kde žije velký počet Sobotků, dále z Brna, Chomutova, Třebíče, z Nových Dvůrů u Žďáru nad Sázavou, kde ze 73 domů je 7 obýváno rodinami Sobotků, z Hlinska atd., atd. Dopisy však obsahují také dotazy na stáří jména, na jeho vznik atd. Slušelo by se těmto tazatelům odpovědět, a to postupně, jak bude shromážděn materiál. Chtěli bychom tyto odpovědi otiskovat formou krátkých článků ve Zpravodaji Srámkovy Sobotky a budeme se těšit, když nám pomohou odpovědět i ti Sobotkové, kteří se již delší čas zajímají o vznik a rozšíření svého příjmení. Jistě si také přijdou na své i naši stálí čtenáři Zpravodaje, kteří patří k rodákům, či aspoň k přátelům našeho města. Jak již uvedl ve svém článku doc. Beneš, zjistil prvního Sobotku v úředních knihách zaniklého benediktinského kláštera v Podlažicích u Chrudimě v letech 1224—1250. Čili je to téměř o sto let dříve, než je doloženo bezpečně jméno obce Sobotky v archívních pramenech! Jak možná naši čtenáři vědí, doc. dr. Sáša Dušková z brněnské university dokázala ve svém článku „Nejstarší písemná zpráva o Sobotce“, který otiskl sborník Sobotka 1968, že první zmínka o našem městě nepochází již z roku 1287, jak dosud psal ve svých studiích také autor tohoto článku. Vědecké argumenty doc. Duškové jsou přesvědčivé a nám nezbyvá nic jiného než uvádět prozatím jako nejstarší doklad existence obce Sobotky rok 1318. Tehdy totiž jakýsi šlechtic Kabalec ze Sobotky a Sulek z Vlčího Pole spolu s jinými rytíři přepadli pana Voka II. z Rotštejna. Bližší doklady o tomto sporu uvádí J. V. Šimák v Příbězích města Turnova nad Jizerou, díl I. str. 14. Příjmení Sobotka se vyskytovalo i v dalších staletích, jak uvádí doc. Beneš, a to r. 1378 v Praze, roku 1510 v obci Kařez u Zbiroha, roku 1521 v Osečanech u Sedlčan na okrese Příbram, roku 1654 ve Volyni na okrese Strakonice. Větší počet Sobotků mimo Prahu žije např. v Moravském Krumlově; celkem žilo v červnu roku 1969 na území našeho státu asi 2500 nositelů příjmení Sobotka a jen několik příjmení Soboteký.

Jak je vidět z uvedených řádek, patří příjmení Sobotka k velmi starým slovanským jménům u nás a bylo by

záhodno zkusit vystopovat, kde byla jejich „pravlast“. Nebude tak jednoduché to zjistit, bylo by třeba, aby pokud možno všichni Sobotkové přiložili ruku k dílu. Nejzajímavější výsledky bychom potom mohli publikovat v našem Zpravodaji. Lidé, kteří prožili jako dospělí léta 1939—1945, mají jistě doma data o původu svých rodičů a prarodičů. Snad by se podařilo společnou prací nositelů tohoto krásného příjmení posunout tuto hranici o něco dozadu, třebaže to nepůjde až k prvnímu Sobotkovi ze 13. století. Byl by to zajímavý příspěvek k české genealogii i onomastice.

Vladimír Ruda, archivář, Liberec

Jiří Šebek, Exlibris pro ing. Antonína Otmara (linoryt)

Babinský se sešel s Rumcajsem

Jako děti jsme slýchávali, že v Prachovských skalách žil slavný vůdce loupežníků Václav Babinský a že tam do dnes ukazují Babinského jeskyni. Bylo, nebylo, kdopak ví. Ale zcela jistě je to, že se na Jičínsko dostal, neboť si v Kartouzích odpykal zbytek trestu [byl odsouzen za své zločiny na 20 let]. Byl sem spolu s ostatními vězni po zrušení vězení na Špilberku v r. 1860 převezen za velmi přísných bezpečnostních opatření. Zajímavou vzpomínku na to stěhování napsal jakýsi František Pěnkava z Jičína, tehdy jízdní četník. Ten spolu s ostatními četníky a vojáky vozy se zločinci do Kartouz doprovázel. Babinský se v Kartouzích velmi slušně choval, bez růžence neudělal kalý krok. Po odpykání trestu dostal se do kláštera (ženského) v Řepích u Prahy a tam dodnes ukazují i jeho hrob.

A teď si představte, že přes to vše se Babinský zase na Jičínsko vrátil. Jak je to možné? Ve Kbelnici u Jičína byla letos bývalá stará zájezdni hospoda jakoby nějakým kouzlem přeměněna v „Hospodu u Rumcajse“. Radek Pilař, autor oněch roztomilých výjevů ze života Rumcajsova, kreslených pro televizní Večerníček, spolu s řed. Jednoty s. Boznerem z Jičína, zajeli jednoho dne do Nové Vsi u Bakova nad Jiz., kde žije na odpočinku Antonín Pařík, původním povoláním tiskařský strojmistr z pražské Tiby. Tento pán se narodil r. 1904 v Malé Bělé u Bakova nad Jiz., vyučil se tiskařem látek v Josefově Dole u Kosmonos, pak se dostal do Prahy, založil si rodinný krb, pracoval v Tibě řadu roků, přestál i bombardování továrny, kde byl zaměstnán, v r. 1961 musel však ze zdravotních důvodů do penze, do invalidky. A tak se dostal do Nové Vsi. „To bylo pro mne, zvyklého stále mezi lidmi hrozně,“ píše ve svých pamětech. „Marně mě manželka s dcerou utěšovaly. Stesk po Praze a po práci i spoludělnících byl velký. Pak se narodil vnuk. Když povyrostiti, chtěl jsem mu k vánocům udělat radost, to bylo v roce 1962, začal jsem divadýlko. Kulisy, loutky — většinou samé loupežníky — protože tady v lese se v tak zvané „Zlodějce“ skrýval Babinský se svou rotou, jak vypravují pověsti. Když ty figurky uviděl syn Jiří, sám výtvarník, říkal, že to je „fantastický“, vzal něco s sebou do Prahy, ukázal doktoru Pohribnému, znalci naivního umění u nás, a pak už to šlo. Začal jsem vyřezávat z břízy malé, pak i velké figury.“

Skupina loupežníků s Babinským v čele se dostala na výstavu naivního umění v Brně spolu s několika jinými figurami. A pak už putovali lupiči, myslivci, krajančkové, profousové, jezdcí i pěší, ženy i muži, Janošík, vodník Čachtan (vyrobený z „kafemlejnku“) atd. z jednoho místa na druhé, octli se nejen v Praze, ale i v Drážďanech, v Berlíně, dostal se do Montrealu, do Itálie (Florence), Ameriky (Benson Gallery v N. Yorku), v současné době do Holandska, do Hamburku (státní galerie), u nás do Bratislavy (st. galerie), do Prahy, Mělníka, Liberce, poputují do Kolína atd.

Dr. Arsen Pohribný píše p. Paříkovi z Florencie 11. 12. 1968: „Vám utkvěly pověsti o zbojnicích, kteří zlým brali a dobrým dávali. A ten Váš obdiv k „rame-nům lidové spravedlnosti“ našel své zosobnění ve dře-

vech, okolo nichž ti zbojníci chodívali. Vlasy a frňousy jste jim udělal z proutí, klobouk z kůry, takže jsou to praví lesní mužové. Uctívám tuhle Vaši důslednost skoro tolik jako Vaše umění uvidět ve všem něco zajímavého a udělat ze všeho něco. Třeba i vodníka z kafemlejnku.

To je ve Vás ten slavný génius české fortelnosti, a nejraději bych se Vám po pás poklonil. Myslíte si asi, že přeháním. Ale já Vám tady řeknu jedno: když jsem onehdy ukazoval Vaše figuriny v Římě odborníkům, zkoprněli. S takovým klukovským překvapením v tváři: „Zvláštní, podivuhodné. U nás nikdo takhle lidové sošky nedělá, ať ten pán přijede do Evropy, uděláme mu výstavu,“ povíдали ti Italové...“

Březové království (A. Pařík dělá výhradně z březového dřeva) naplňuje u Paříků kdejaké volné místo a místečko. Ty velké figury stojí i na dvorku a v zahradě. Přijdete-li sem někdy, neubráníte se zvláštnímu kouzlu. Budete si myslet shodně se mnou, že jste v jakémsi pohádkovém světě postav, postavíček, tváří, barev, výrazů, které jste vidali v dětských snech.

Paříkova díla se ocitla už na více než 40 výstavách, bylo o nich psáno snad ve všech našich časopisech atd. Mnoho návštěvníků se objevilo v tom čarovním světě u Paříků, aby tu mimo uvedené obdivovali i výšivky Paříkovy choti Růženky, která věrně bok po boku pomáhala svému muži překonat těžké počátky až k tomu dnešnímu tvořivému nadšení, které působí neodolatelnou mocí. O její síle svědčí i mnoho zápisů do pamětního alba. Tu je jeden z nich: „Viděli jsme krásu české země cestou a netušili jsme, že u Vás najdeme krásu vytvořenou českou rukou.“ (21. 2. 1967 za Českou jízbu v Praze Livorová B.).

(A to jsme ještě nepsali o televizi, rozhlase, četných uznáních atd.).

Je pochopitelné, že R. Pilař i s. Bozner měli radost z toho Paříkova světa, ale i starost, co vlastně z toho všeho vybrat pro tu hospodu, která je cele instalována ve starobylém rázu. A protože běželo o Rumcajse, padl jejich los především na jeho stejně populárního druhu Babinského. A vybrali si tu největší figuru. Mimo to řadu drobnějších. Najdete je ve Kbelnici dole ve staročeském šenklu, setkáte se s nimi nahoře v sále, z jehož oken je překrásný pohled na Prachovské skály a vzhůru k Veliši, k té ohromné vykotlané stoličce na straně jižní. Babinský vás uvítá hned u dveří, střeží tu — sedě na lavičce — celou tu krásu a tři Paříkovi muzikanti neobvykle živě tvoří doplněk muzikantské kruchty.

I když se vedle bodrého Rumcajse zdá Babinský jako typ hrubě loupežnický, jistě se tu shodnou a s veselým kmitem v očích nad hrubými strnisky vousů nezkaží žádnou zábavu, žádnou legraci, shovívavě přihlížejíce hlučným projevům vítaných návštěvníků, kteří tu najdou nejen dobrou společnost, ale i dostatek darů udržujících jejich fyzickou kondici.

A pro oči pastvu nebývalou. Budou si připadat jako doma. VŠak tu jsou mezi svými.

Alois Havel

CO SE VYPRAVUJE O RAKOVĚ

Půjdete-li po silnici od Sobotky směrem na Libáň, dostanete se asi po čtyřech kilometrech do lesa Černá louž. Tam začíná katastr obce Rakova. Táhne se po obou stranách silnice jako dvě úzké pentle (dnes samozřejmě scelené s okolními pozemky) až na Čakan, kde se rozšiřuje na obě strany. Čakan je kopec s trigonometrem 396 metrů vysoký, trigonometr byste ale dnes těžko hledali. Zato snadno najdete starou lípu, která vévodí celému okolí. Zde prý kdysi stávala šibenice. Dnes je pod lípou železný kříž na pískovcovém podstavci. Po stranách má vytesány dnes již těžko čitelné nápisy a reliéfy svatých. Stával dříve v Rakově na návsi před popisným číslem 20 (tehdy u Pažoutů) vedle stojanové zvonice. V roce 1881 byla postavena hasičská zbrojnice a zvoněk byl přemístěn do její věžičky. Křížek se tehdy dostal na Čakan pod lípu, která tam prý byla zasazena na paměť tragicky zesnulého prince Rudolfa.

Kdyby někdo dovedl vrátit čas o několik století zpět, uviděl by za vsí směrem k Batínu na kopečku v lukách tvrz, oběhanou vodním příkopem. Zbudoval ji podle po-

věsti rytíř Rak, podle něhož je obec pojmenována. V tvrzi prý byla i kaple, zasvěcená Navštívení Panny Marie, a proto je dosud v Rakově první neděle v červenci pouť. Některé obrazy z kaple se snad dostaly do markvartického kostela.

Z tvrze prý vedla tajná chodba na Stražovku, vyvýšené návrší táhnoucí se od Rakova k Leštině, rakovské osadě. Vyúsťovala na zahradě za vsí v kapličce. Názvy Čakan a Stražovka snad souvisí s ochranou tvrze či celého kraje. Ještě na začátku tohoto století se na tvrzi dobýval opracovaný stavební kámen a jiný materiál. Přitom se tam prý našla zlatá soška Panny Marie, kterou dělníci v Libáni prodali a peníze propili. To rozzlobilo nájemce dvora, který si na ni dělal nároky. Po první světové válce byly na místě tvrze vysazeny tři lípy svobody, ale pozdější majitel pozemku je vykácel. Dnes se na tvrzi oře, seje, vláčí — a kopeček se ztrácí. Za našich klukovských let tu byla romantická divočina a svedla se tu leckterá bitva mezi rakovskými a batinskými kluky.

K tvrzi patřily jistě především lesy a také pozemky,

kteřé byly po třicetileté válce zvětšeny o usedlosti tři rakovských sedláků, Brožka, Zemánka a Mlejnk. Jejich rodiny za války vymřely nebo utekly z náboženských důvodů za hranice, a tak statky byly „svedeny“ ke dvoru. Dodnes existují jména zahrad a tratí, kde jejich statky stály: Na Brožku, Na Zemankách a Pode Mlejnkem. Dvůr rakovský vznikl roku 1670–71 a patřil až do parcelace r. 1926 k panství Kost-Rakov. Původní stavba dvora byla u rybníka a vyhořela při velkém požáru r. 1852. Velká část původních dřevěných stavení rakovských lehla popelem r. 1868. Nové budovy dvora byly postaveny na druhém konci obce. Kamenná budova dvora dodnes slouží jako kancelář, prodejna jednoty a skladiště.

K Rakovu patří též pět popisných čísel, které dělí od sousedního Batína jen silnice. Mezi nimi je i bývalý Grohův mlýn, který je první v řadě dalších na potoku Mrlně. Je jich tam ještě šest a jmenují se podle majitelů Svěrák, Liman, Procházka, Bobek, Brož a Jílek. Všechny kdysi patřily k Rakovu. Cesta ze silnice ke Grohovu mlýnu se jmenuje **Průhon**.

Také rybníků bývalo v katastru několik a podle nich jsou dosud pojmenovány tratě jako **U nového**, **V rybníčkách**, **V rybníčkách**, **Pod Leštinou**, **Lípovec** a jiné.

Leština je osada o osmi číslech, která je vklíněna do lesního zákoutí Na koutech. Pod ní pramení Leštinka, kde je dnes z náhonu bývalého Švorcova mlýna zřízen ráj soboteckých rybářů. V Leštině jsou též boží muka, pod nimiž jsou pry pohřbeni vojáci z války 1866.

Ale vraťme se na tvrz a projdeme se po čtyřsethektarovém katastru. Budou nás provázet zajímavá jména jednotlivých tratí, která dosud neupadla v zapomnění. Půjdeme po lukách zvaných kdysi **Okrouhlá**, **Ve tvrzi**,

U lesa, **Velká a Malá ohrada**, **Lípovec** a **U nového**. Projdeme trať **Na jívě** směrem ke Hřmenínu a po levé ruce nám zůstane u potoka jakoby vyděděných pět čísel na samé hranici katastru. Přejdeme na **Šidlovku** a po levé straně vidíme trať **Nad hruškou**, kde dodnes stojí prastará planá hruška. Ještě dále podél hřmenínských roklí je terasovitě, jako had se táhnoucí poličko **Na famílii**. Nad ním jde trať **Na obci**. Přejdeme-li hřmenínskou silnici (zde se říká **U Hřmenína**), budeme ve **Skorotínách** a dál pak **V kopcích** a **V rybníčkách**, kde jsou dosud patrné hráze. Odtud je blízko do **Markvartských šancí**, které kdysi snad měly něco společného s rakovskou tvrzí. Vpravo u vsi nám zůstane trať **U koryt**, **U kuločky** a **U červinky**. Za silnicí k Markvarticům se ocitneme **V holovách**, hned vedle jsou **Spolka**, vřadu **Na dlouhých** a dále pak trať **V rybníčkách**. Tam stávala také kdysi myslivna, dodnes tu najdeme zbytky staré roubené studánky. Vedle jsou pozemky **V mlátce** a **Pod borkem**. Za soboteckou silnicí je **Čakan**, pod ním **Vrcha** a **Skalka**. Vlevo od silnice k Sobotce se říká **Na prutech**. Ode vsi se pak táhne nahoru k lesíku **Borku Brožkovský vrch**. V Borku je ještě památka po starých valech. Potom následují **Kozína** a už jsme v Leštině, kde jsou tratě **Na koutech**, **Amerika** a **Rusko**. Mezi Leštinou a Rakovem je trať na **Stražovce**, vedle pod ní **Na těžké** (název podle těžko obdělávané půdy) se zlikvidovaným **Malým kouskem**, kde pry se dříve říkávalo **Na hrádku**. A to jsme už zase **U tvrze**. U vsi jsou ještě tratě **Pode Mlejnkem**, **Na Zemankách** a **V Babkách**. Lesy v katastru obce se jmenují **Borek**, **Na Americe**, **Černá Louž** a **Kostečina**. Na závěr ještě uvádím, že dvě ze zdejších studánek se jmenují **Libuška** a **Vlasta**.

František Florián

Nové archeologické nálezy ze Sobotecka

Pan Jaroslav Hurský ze Sobotky upozornil archeology zkoumající keltskou svatyni u Markvartic na neznámé **hradiště nad rybníčkem u Spařenců**. Hradiště se rozkládá na ostrožně a má dodnes 3,5 m vysoké valy. Zjistěno bylo také východní předhradí a dvě brány. Pozoruhodné je, že ve vnitřním areálu byly nalezeny stopy po studni nebo cisterně na vodu. Podle nalezené keramiky lze soudit, že jde o hradiště z 11.–12. století, které není známo z písemných pramenů.

Na Sobotecku dosud neznámé **sídlíště nejstarších zemědělců** pomohl zjistit pan Macoun ze **Spařenců**. Na jednom poli v okolí obce byly pozorovány tmavé skvrny, které lze vyložit jako stopy po naoraných odpadních jamách či chatách. Zmíněný občan zde našel šest tisíc let starý kamenný provrtný mlát.

Řada zlomků keramiky, kostí, železných šipek a hromových klínů pochází z výkopu pana Macouna za domem č. 2 v **Oseku**. Na tomto místě kopal již schopný archeolog-amatér prof. Jaroslav Pažout, který se okolo roku 1930 domníval, že zde bylo pohřebiště z 12. století. Podle stavu dnešního bádání lze jeho závěry opravit v tom smyslu, že jde o sídlíště z 12.–13. století. V každém případě je pak starší než je prvá písemná zmínka o Oseku (1354).

Pan Pažout z Oseka našel v poloze „Na klekaništi“ kamennou sekerku, která je dalším svědectvím o pobytu nejstarších zemědělců na našem území.

Nález náramku lidu popelnicových polí u Podkostí

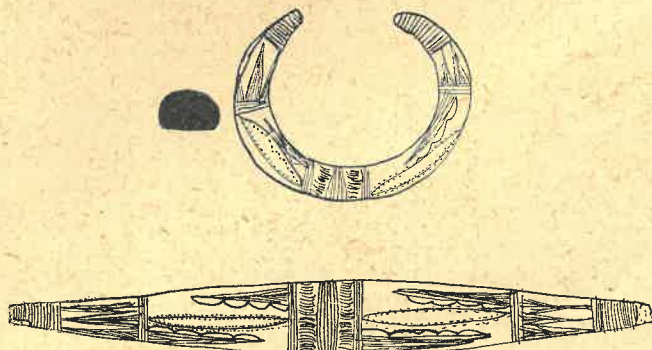
Asi roku 1939 našel lesní dělník Kozlan při kopání pařezů za Černým rybníkem severozápadně od hradu Kostí bronzový náramek. Jde patrně o náhodně ztracený šperk, jak lze usuzovat ze skutečnosti, že byl nalezen v hlubokých lesích, kde nelze předpokládat pravěké osady ani pohřebiště. Nález unikl až do letošního roku vědecké evidenci a teprve laskavostí lesního v. v. pana Rudolfa Sušánky z Podkostí byl věnován soboteckému muzeu na zámku Humprechtě.

Náramek byl ulit z bronzu a zdoben vlasovým rýhováním nebo bodovými vrypy. Jeho bohatá výzdoba je unikátní a bez nadsázky lze říci, že vedle střelečských spon je umělecky nejvýznamnějším nálezem ze Sobotecka.

Podle stylu ornamentiky je patrné, že náramek byl vyroben lidem popelnicových polí (tento lid je nazýván taktó, protože své mrtvé spaloval a pohřbíval na polích; jeho etnická příslušnost je diskutabilní — Illyrové, Praslované?). Totožný náramek byl nalezen v pravlasti lidu popelnicových polí ve středním Polsku (Pierwoszewo u Poznaně). Oba nálezy patří k tzv. předlužické kultuře. Mohl však být vyroben i na území dnešního Maďarska, kde jsou také analogické nálezy. Předmět, který sloužil vzhledem k průměru 5,5 cm jako ozdoba žen, lze datovat do období okolo roku 1200 před naším letopočtem.

Dosud se podařilo získat ze Sobotecka archeologické nálezy, které svědčí o tom, že tato oblast byla v pravěku poměrně hustě osídlena, což starší archeologické práce nemohly na základě řídkých nálezů konstatovat. Významným dokladem toho je v roce 1969 zkoumaná vzácná keltská svatyně u Markvartic. Nyní záleží na tom, zda občané z tohoto krásného koutu Českého ráje budou svoje poznatky a nálezy — třeba do Zpravodaje — hlásit a umožní tak vědecké využití nálezů.

Jiří Waldhauser

Vyobrazení tvaru a ryté ornamentiky náramku z Podkostí

PROPAGÁTOR ČESKÉHO RÁJE

Nejen Jičín, nýbrž i celý Český ráj a Podkrkonoší vděčí organizátorskému a propagátorskému talentu a obětavé práci brig. generála Jana Kasalického za mnohé počiny, a to nejen na poli turistiky. Nebylo snad, zvláště v Jičíně, větší dobré akce, o jejíž zdar by se vydatně nepřičinil. Byl velitelem, který — často s vrozeným smyslem pro humor — zůstával ve stínu a oslnivé světlo ramp přenechával druhým. Jeho přílišná skromnost byla jeho předností, ale snad i chybou. O mnoha jeho činech věděli, a zase jen každý kuse, jen jeho nejbližší přátelé a spolupracovníci. Ukázalo se to i při vzpomínkové tryzně k prvnímu výročí smrti Jana Kasalického v Praze, kde byl mluvčím turistické sekce podán také opodstatněný návrh, aby památka gen. Kasalického byla trvale uctěna pojmenováním některé partie v Prachovských skalách jeho jménem. Byla by to malá splátka na velký dluh a v této věci, myslím si, nemělo by být rozhodující ani stanovisko rodiny, jejíž mluvčí, dr. Naďa Kasalická, projevila přání, aby místo jakéhokoliv památníčku všichni ti, které poznamenal Jičín a Český ráj, nosili v srdci tátovu lásku a snahu pomoci svou prací rodnému městu a kraji... Krásné, ale jen zbožné přání, neboť i v tomto směru jsou rozhodující jen činy schopných a povoláních jedinců. A dobré příklady táhnou. Proto by i příkladná práce pro kraj gen. Kasalického měla být vhodně a trvaleji připomínána.

Jana Kasalického poznamenal ovšem Jičín měrou vrchovatou. Narodil se 29. prosince 1894 sice v Kralovicích u Plzně jako Jan Fingerland (jméno Kasalický přijal již v ruských legiích po své snoubence a pozdější ženě MUDr. Boženě Kasalické, která ho s plným pochoopením a podporou jeho zájmů provázela celým životem v krásné shodě) — ale již jako tříletý chlapec se s rodiči přestěhoval do Jičína, odkud pocházela jeho matka, rozená Peřínková. Janův dědeček, puškař jičínského pluku, měl na začátku lip svůj dům, v němž se usídlili i Fingerlandovi, když Janův otec, v Bosně vysloužilý voják, byl jako berní úředník přeložen do Jičína, kde se již narodily další tři děti. (Anna, provdaná Mazáčková, prof. MUDr. Antonín Fingerland, DrSc., přednosta patol. anatom. ústavu fakultní nemocnice v Hradci Králové, a ing. Karel Fingerland).

Dobré sudičky opravdu neměly s Janem velkou práci. Vojáctví bylo jaksi v rodě, zvláště otec rád vyprávěl o „ležení“ v Bosně a dům v lipách ovlivnil dětství i dospívání. Tehdy se ještě za domem táhly zahrady (nynější Čechova ulice byla kdysi nazývána „proražená“, protože byla prorážena zahradami), na procházky se chodilo „na cvičák“ pod Čerovkou, která byla i eldorádem klukovských her, výlety směřovaly hlavně do Prachovských skal, na Veliš, Loretu a do „údolíčka pod Troskami“. Na pozdějšího gymnasistu měl velký vliv profesor Smolař, zvaný Faust, který své žáky seznamoval s přírodou a vedl je k jejímu praktickému poznávání. Gymnasium Jan dokončil ve Dvoře Králové, pak přišla kadetka ve Vídni a v Krakově, první světová válka a ruské zajetí, kde zajatec Kasalický uplatňoval i své novinářské nadání. Redigoval a z větší části svými příspěvky, perokresbami a karikaturami vyplňoval v jediném exempláři vycházející psaný časopis „Kazalinský mládenec“, oficiální orgán české obce Kazalinské. Celkem vyšlo osm čísel, které, jak bylo v hlavičce uvedeno, vycházely „dle nálady“. Všechny hlavičky byly kresleny Janem Kasalickým a většinou jsou na nich z paměti, ale výborně zachycené motivy z Jičínska (brána, Trosky, Prachovské skály, Kost atd.).

Do vlasti se Jan Kasalický vrátil s celým legionářským štábem, k němuž byl přidělen, až v polovině června 1920 a zůstal v armádě. Hned na počátku nacistické okupace odešel do civilu na radu později popraveného předsedy vlády generála Eliáše, u něhož byl v září 1938 spojovacím důstojníkem, a pracoval jako tajemník hostinských a hotelových živností v Praze a — v druhém odboji. V ilegální organizaci měl za úkol udržovat spojení s komunistickou inteligencí a se spolehlivými našinci, nastrčenými do Moravcova Kuratoria mládeže, lidovým vtípem přezvaného na — krematorium mládeže. Začátkem roku 1945 byla i tato ilegální organizace odhalena a Jan Kasalický 14. dubna zatčen, odvezen na Pankrác a po několika týdnech do Terezína, odkud ho „z cely smrti“ vysvobodil jen konec války. Údajně se z Terezína vracel

s angínou, ale dostal se jen do nemocnice v Českém Brodě, kde zjistili skvrnitý tyfus. A tak se mu cesta domů protáhla i v druhém odboji. V r. 1950 odešel v hodnosti brigádního generála do výslužby a 30. dubna 1965 tento postavou, kázní a odvahou voják a srdcem člověk zemřel.

Z uvedených důvodů je pro jedince těžké zaznamenat záslužnou činnost Jana Kasalického i jen v turistice a propagaci kraje. Jak byl nápadný svou vysokou postavou, tak byl nenápadný ve své práci, často i vědomě zastírané. Vždy mu šlo o úspěch dobré věci a ne o jeho osobu. Škoda, že není možno vydat památníček, ve kterém by osobnost Jana Kasalického z různých stránek osvětlily vzpomínky jeho přátel a nejbližších spolupracovníků. Velkou pozornost by si jistě zasloužila jeho práce v krajském spolku „Jičín v Praze“, kde byl za doživotního předsednictví Aug. Seiferta od r. 1952 místopředsedou, i když o žádné funkce nestál. I bez nich byl, dalo by se snad tak říci, hnacím motorem. Získával schopné lidi z řad vlivných jičínských rodáků nebo býv. studentů, dovedl je zaujmout pro tu či onu akci, aby se hledělo a šlo kupředu a nezůstávalo jen u vzpomínek na to, co bylo. I jeho četné přednášky o milovaném městě a kraji směřovaly vždy od minulosti k budoucnosti.

Největší zásluhu má ovšem gen. Kasalický na propagaci a poznávání Českého ráje a Podkrkonoší. Při své lásce k městu svého mládí se nikdy nestal nekritickým místní patriotem. Vždy zastával názor, že ten ojedinelý kout naší vlasti je nutno propagovat jako celek. Že je nutno Prachovskými skalami získaného turistu upozornit i na Hruboskalsko, po Jičínu na Turnov a obráceně, krátce doporučit mu všechny krajové zajímavosti. Tuto zásadu zakotvil i ve svém, snad dosud nepřekonaném „modrém“ průvodci „Jičín, Prachovské skály, Český ráj“, který vyšel v r. 1935 a s doplňky ve „žlutém“ průvodci stejného názvu z r. 1948. O funkci dobrého průvodce měl již tehdy jasnou představu, kterou později rozvedl v Besedě v pojednání o propagaci a v r. 1950 v časopise

vilém peča
jít mne již nechte

Pro své přátele
k Novému roku 1970
vydala Osvětová beseda v Sobotce
jako přílohu Zpravodaje Šrámkovy Sobotky.

Básně z pozůstalosti Viléma Peči
uložené v Památníku národního písemnictví v Praze
vybral Václav Hejrn.

Ilustrovala a graficky upravila
Anna Poustová.

Odpovědný redaktor Karol Bílek.

Vytiskla Severograf, n. p., závod 6, Turnov.

vp
1879
1969

vilém peča jít mne již nechte

se již, co bližšího mi o tom snad řekl. Pokud vím, byly z jeho básní otištěny pouze dvě a to v Almanachu, který vydala Moderní revue na rok 1900; jsou to básně „jedné ženě“ a „V. N.“, které naleznete v našem výboru. Nebyl to almanach ledajaký a jméno Viléma Peči se tu objevilo ve společnosti nejlepších jmen básnických, A. Sovy, O. Březiny, K. Tomana, O. Theera, V. Dyka, S. K. Neumanna, J. Opolského, J. Karáaska a j. Almanach vyšel ještě za Pečova života.

Je pochopitelné, že pouhé dvě tištěné básně byl hlas příliš útlý, aby nebyl pohlcen šuměním plynoucího času. Zapomínalo se — ale my, kteří jsme V. Peču kdysi znali, zastavovali jsme se za svých pochůzek soboteckým hřbitovem při jeho jižní zídce, kam do rodniného hrobu uložili Viléma, a stojíce tu, pociťovali jsme vždy znovu, že by to nemělo zůstatí takhle, jen ten hrob — ale nad hrobem také oživlý hlas básnickových veršů, který kdysi zazněl odtud, z tohoto koutku země. Snad bychom ani nebyli dost věrnými jeho syny, kdybychom se o to aspoň k 40. výročí Pečovy smrti nepokusili. A tak křísíme několik listků jeho poesie.

Není to poesie slunečná, rozjásaná; také žádné zlíbežující con sordina, spíše rachotný poplach, žádné vládné sloky, učesané do bezvadných rýmů. Právě s rýmy zacházel Peča s charakteristickou bezohledností. Ne, že by nebyl dovedl naléztí dobrý rým, to jistě ne. Nehledal však usmířené vyznění v rýmech — jako v jeho nitru nebylo smíru. Pro toto neusmířené nitro hledal svou řeč; proto se muselo rozjeté čtyřverší náhle zadržnout a místo rýmu nečekaně skřípnout, třesknout. Ani asonanci nebyla dána milost; ale snad to asonanci ani být nechtělo. Nešlo tu však o nějakou schválnost pro schválnost, nechtěl ohromiti, a chraň bůh, nehrál, nepředstíral, vyjadřoval se jen mateřštinou svého nitra, obnaženou na dřevě. O té pravdivosti nepochybujte, byla nakonec plnou cenou zaplácena.

A nedomnívejte se, že si Vilém Peča postavil pro svou scénu umělé kulisy, které nejsou naše. Mohou to být zcela dobře kulisy našeho kraje — a právě našeho — který nezná jen skrývání červencová jitra, nýbrž i úzkostné hlasy, skučící z lučních mlh přicházející noci. Kdož jsi těch hlasů neslyšel, věž tům, kteří je slyšeli. Věž Vilému Pečovi, který jejich vábení podléhl za jednoho říjnového večera před 40 lety.

Nic by již nebylo po jeho smutcích a těžkých hodnách: bolesti dávno přebofené. Ale hledaje z nich vykoupení básnickým tvarem, zůstavil Vilém Peča na něm stopy zápasu příliš bolestně výmluvné, že nás dojmají podnes.

SOBOTKA 1879
1969

V Praze dne 20. února 1940.

Fraňa Šrámek

VZPOMÍNKA NA VILÉMA PEČU

Drive či později muselo vzniknout toto přání, nedati zcela zapadnouti básnické postávě mladého muže, jehož životní cesta právě před 40 lety v říjnu stočila se náhlým a srážným obloukem k brance soboteckého hřbitova. Nelze mu věru vytkati, že by byl svou věc se životem vyřídil příliš rychle a příliš lehou rukou, že by byl o něj nebojoval.

Měl jsem nedávno laskavosti jeho rodiny možnost nahlédnouti do jeho deníku a shlédl jsem na jeho stránkách bojiště, kde stál mladý muž v stále pohotovosti k zápasu o krásné životní hodnoty — a hned v zápětí byl srážen jřitvou skepsi, kde se bojovalo s nárazy skutečnosti, ale, žel, také se stíny, zoufale často se stíny. Jsem z téže generace jako Vilém Peča a není mi neznámé ovduši, v jakém se tehdy rostlo a hierárné dýchalo. (Niva, Vesna, počátky Mod. revue, Vzdělávací bibliotéka, symbolismus, dekadence.)

Právě literatura to patrné také byla, která nás oba za jednoho mého prázdninového pobytu v Sobotce pozvudila, abychom se osobně seznámili a literatura také asi byla hlavním předmětem našich hovorů, a to Pečovou zásluhou, ne mou. Pamatuji se, na tomto poli jsme se celkem dobře shodli, méně již, když jsme odbočili jinam, a to zase mou zásluhou. A tu jsme po sobě nejednou ježaté tali.

Měl Peča jistou mravní přisnost, až nedůtklivou, měl zatvrzelou vůli vidět stůj co stůj pochumrné i tam, kde to šlo popadnout i za ten veselejší konec, měl také své strohé stanovisko k žemě — a ležko se ho dotkla ta neb ona věta, která provokovala tuto jeho tuhou řeči. Stál na křižovance — a kdež bych si byl tenkrát jen stínan tuchy pomysli, že je na této křižovance, netuše, již již posunován směrem jedné tzké, zálučné stezky ustíci v tmách.

Po těchto prázdninách jsem narukoval a tam na vojnu za mnou přišly dva jeho dopisy, nenapovídající nic zlověstného („Náhodou jsem padl na Vaši adresu a tak Vám píši.“) Připisuje mi svou adresu: „V. P., učitel (?) v Rožďalovicích“. K tomu otazníku žádné bližší vysvětlení v dopise. Bylo snad i to jeho učitelské povolání mstrem, na které se dostal omylem a kde také zůstal cizincem? Dopisy psány v září 1899.

Pak rok mlčení. Po roce mlčení — stručná zpráva, sdělená mi na vojnu mou rodinou, že Vilém Peča odešel dobrovolně ze života. Stalo se 7. října 1900 v Libošovicích u Sobotky. Byla právě neděle a byl večer. Teprve o dva měsíce později byl by se dožil 21 let.

Narodil se v Sobotce jako osmé z desíti dětí z vážené zdejší rodiny 7. prosince 1879; jeho otec František byl po léta soboteckým starostou. Chodil do obecné a měšťanské školy v Sobotce, absolvoval učitelský ústav v Jičíně, kde maturoval r. 1898 a byl potom postupně učitelem v Rožďalovicích, Psmicích a v Libošovicích.

Jeho zájem o literaturu projevil se jisté velmi časně, ale nepamatuji

JÍT MNE JIŽ NECHTE

Že vítr zdaleka přes hory věje,
že venku blesky se křížují?
mně všecko lhostejno, co se tam děje,
jít mne již nechte — kam, sám Pán Bůh ví.

Nechte těch slzí svých, nechte všech lkání,
svou vzdornou hlavu již neskloním,
chce se mně vykřiknout do širých plání,
chce se mi válčit se smutkem svým.

Vy znáte pokoru a klid je s vámi,
u vás vše tiché je, smířlivé,
já musím odejít, otevřte brány,
k modlitbám nesejnu ruce své.

PÍSEŇ KOSMICKÁ

Noc byla rozevřená a naivní.
A světlo hvězd drobilo se ve vzduchu.
Sám kráče! jsem
uprostřed černých hnusných silhouet stromů.
Na život lidský jsem se ptal
a pohlížel jsem na rozechvělé hvězdy.
Jsme synové oběžnice,
nikdy spokojení
a vždy kolotající se svými bolestmi a radostmi
jako ona.
Jsme synové oběžnice,
obíháme kolem stálic
a z nezměrnosti dýcháme jich vůni,
vůni nerozluštěné věčnosti a nekonečnosti.
Jsme synové oběžnice,
zatižení gravitací
a marně
křčovitým gestem
vzpíráme se do výše.
Jsme synové oběžnice,
i prach našich těl
a naše poslední myšlenky vysílené
budou věčně kolotati, věčně marně kolotati.
To pravila noc rozevřená a naivní.

DO ČERNÝCH NOCÍ
NECHTE SRDCE JIŽ BÍT

Do černých nocí nechte srdce již bít,
podzimní luny prý zapadají brzy,
pak rozkrápané tmy se začnou lit,
hvězdy jsou ospalé, svítit prý je mrzí.

Tam někam jinam měl bych prý je vést,
kde nejrůznější barvy hoří,
kde kříží se tisíce různých cest,
kde tisíce stínů, světél, pevnin, moří.

Do černých nocí prý nebudu již bít,
a kam, já nevím kam, měl bych s ním jít.

KDYBYCH MĚL JINÉ SRDCE

Tak bych to udělal, kdybych měl jiné srdce,
saně bych zapřáhl' a do koní prásk';
nepřišel bych ani za rok, za dvě léta, nikdy;
a starou chatrč svou nechal bych Pánu Bohu.
Ať se tam hádají Bolest a Nenávist,
schválně bych od domu ztratil klíč,
a nepřišel bych ani za rok, ani za dvě léta,
nikdy bych se nevrátil tam již přezimovat.

NA VLASTNÍ OČI ZŘEL JSEM BÍDU SVOU

Na vlastní oči zřel jsem bídu svou —
a oči ty se vždycky rozpláčí —
já čekal jsem žeň vzácnou, bohatou,
a zatím v polích vzrostlo bodláčí.

Život jsem sil a vzešla marnost jen,
mé mlýny všechny přestanou teď mlít,
hlad přijde, hlad na koni hubeném,
a lidé budou mřít a mřít a mřít.

A zima přijde s větrem mrazivým,
by pomohla to dílo skončiti
a nad obrazem tímto příšerným
se ironické slunce rozsvítí.

LE DERNIER ACTE EST TOUJOURS
SANGLAN

Pojednou, kde se vzal, tu se vzal,
smutek se kolem mne rozchechtal.

Do noci prchal jsem hrůzou hnán:
dernier acte est toujours sanglant.

Na nebi hvězdy se plašily,
v oči mi vrhaly refrain zlý.

Příšerný vítr se náhle zdvih,
vychrst mi do uší hnusný smích.

Vrby mi očima svítily,
k vodám svým lživě mne vábily.

Za mnou lét' havran můj rozeštván:
Dernier acte est toujours sanglant.

Děj poslední je povždy krví znamenán

Turistika-horolezectví, kde byl, jak mi napsal, „úředně nejmenovaným a také nehonorovaným, ale jediným skutečným a od A do Zet pracujícím redaktorem „reprezentačního listu na klozetpapíru“, kde sice mohl dělat všechno sám, ale do práce mu mluvil mnoho lidí, kteří praktické turistice za mák nerozuměli, ale ze své pozice chtěli o všem rozhodovat. Není divu, že s takovou prací, i když ji uměl a měl ji rád, brzy praštil. Poměry v turistické sekci vylíčené generálem Kasalickým doslovně potvrdil a doplnil i turistický funkcionář po patnácti letech na vzpomínkové tryzně. Kolik schopných lidí — ke škodě věci — odešlo znechuceně od práce, které rozuměli a dělali dokonce zadarmo!

V uvedeném časopise kromě článku Jak vydávat malé průvodce otiskl gen. Kasalický i krátkou glosu, ze které nebude na škodu v době, kdy se obvykle připravoval propagační materiál, ocitovat několik vět k zamyšlení: „Někdy také (průvodce) hýří poezií, malují a dojmají, ale nevedou a neorientují, tj. chybí jim systematická, účelnost, nedovedou přesně říci, v jakém okruhu které zajímavosti jsou, jak se tam spolehlivě dojde, jak se stavět prohlídku, jak je postaráno o zaopatření, co je v sousedství apod.“

Z větších prací ještě připomeňme brožuru Zápočtově cesty a v r. 1965 česky, německy a anglicky vydaný

propagační leták Český ráj. Nelze také nezpomenout obsahově i provedením zajímavé rozhlasové půlhodinky o Jičínsku v r. 1942, na které měl Jan Kasalický, jak po stránce organizační, tak i obsahově, lví podíl. Svou největší práci o bitvě v roce 1866, ke které získal mnoho, často těžko dostupného materiálu, bohužel už nedokončil, i když tuto látku prvně zpracovával již ve válečné škole. Zůstala jen příležitostně psaná populární pojednání, otištěná v různých časopisech (např. v Besedě v r. 1946.) I jeho poslední veřejná přednáška pro vlastivědné pracovníky okresu Jičín nedlouho před smrtí se týkala rakousko-pruské války.

Po léta byl gen. Kasalický letním hostem u Nováků „Na Klepandě“, později i majitelem chalupy pod Kumburkem, jemuž věnoval také velkou pozornost. Tam uplatnil i své malířské nadání. Mnohé jeho akvarely mají dnes už i cenu dokumentární.

Jednu vlastnost gen. Kasalického je třeba zvláště podtrhnout. Kdykoliv se něco dobrého v našem kraji rodilo, ihned se bez vyzvání přihlásil k účinné pomoci. A jak pomáhal překonávat překážky a umožňovat růst a uplatnění mladým talentovaným lidem, s nimiž ho tu i onde cesty svedly, to by byla další krásná kapitola. Už i za to by si zasloužil vřelé vzpomínky a díky.

(jvk)

Vzpomínka na Václava Orta

Nedávno jsem po více než čtyřiceti letech přijížděl do Sobotky. A když se mi na obzoru vyhoupla silueta Humprechta a hned nato i sobotecká kostelní věž, vynořily se mi najednou i dvě další siluety: typická postava soboteckého ševce Václava Orta, socialisty, filosofa, pokrokaře a buřiče, a hned za ním pochmurný obrys věže göllersdorfské věznice, mého a Ortova koncentráku z doby první světové války.

Strach bývá zlá věc. Propadají mu nejen chudí a ponížení, ale často také nejvyšší hlavy a úřady. Bývalo tomu tak vždy, také za Rakouska-Uherska. A zvláště za první světové války, kdy touha po svobodě u všech utlačovaných národů této říše byla stále mocnější a kdy projevy odporu proti vládě byly stále zjevnější. Rakouské úřady šly na to osvědčenou metodou: kdo se ozval, byl hned stíhán pro velezradu, kdo se proti platným zákonům nijak neprovinil, byl však místním úřadům nějak nepohodlný, ten byl prostě v noci zatčen a pak buď hned nebo po formálním vyšetřování odvezen z vlasti do některé ze vzdálených rakouských věznic.

U těch je nápis K. k. Polizeigefangenhause (Císařsko královská policejní věznice) jen nahrazen za nový — K. k. Internierungsstation (C. k. internační stanice). Takových koncentráků bylo mimo naše území povícero: Göllersdorf, Sitzendorf, Steinklamm, Leibnitz, Kufstein atd. V göllersdorfské věznici, sestávající ze dvou od sebe oddělených dvorů, stačilo vězně z jednoho dvora převést jinam, do jiných trestnic — a „internát“ byl připraven.

První internovaní přibylí do Göllersdorfu dne 27. února 1915. Byli to Češi Klabazňa, Fárek, Podešva a Skuta z ostravského vězení. Nato 1. března přišel transport 16 osob z Prahy a Jičína. Mezi nimi byl Václav Ort ze Sobotky, několik pražských redaktorů a doktorů, z Jičína pak Otakar Vochoč, úředník dráhy, František Klecar, úředník okresního výboru a Miloslav Černý, kinooperátor sokolského kina.

Ortovi bylo brzy uloženo, aby vykonával své řemeslo ve vězeňské ševcovské dílně s vchodem přímo ze dvora, a to na svůj vlastní účet, takže pak opravoval obuv jak internovaným, tak i vězeňským dozorcům a sem přiděleným vojenským hlídkám. Koncentráčníci se totiž o svůj civilní oděv i o obuv museli starat sami. Strava byla bídná, vězeňská, prádlo si prali sami nebo si je posílali vyprat domů.

Ještě před mým příchodem do tábora odeslal Ort 30. června 1915 své manželce do Sobotky telegram. Druhý den mu byl vrácen s tím, že české telegramy se nepřijímají. Zástupce komisaře lágru k tomu připojil, že po válce se bude v celém Rakousku úřadovat jenom německy. Nebojácný Ort podal hned nato stížnost přímo na vídeňské ministerstvo, ale vyřízení se nedočkal.

5. července 1915 zorganizovali Češi večer zdařilou oslavu pětistého výročí upálení Mistra Jana Husa. Do okna jedné cely upevnili transparent s kresbou Husovou

v plamenech a letopočtem 1415—1915; na vězeňském dvoře před celým osazenstvem tábora zazpíval sbor Hranice vzplála, redaktor Kácha zarecitoval Rokytovu báseň Ejhle kacíř, potom dr. Boh. Vrbenský přednášel o významu Mistra Jana Husa a ing. Kubín proslvil tuto přednášku pro přítomné Italy italsky. Dojem byl mohutný. Komisař internátu, Němec s polským jménem Sieczinski, nařídil za to pro všechny Čechy „hausarrest“ až do odvolání. Češi proti tomu protestovali a zahájili třídní hladovku. Ort žádal komisaře, aby mohl jít pracovat do dílny. Ten mu odsekl: „Když je Vám Hus milejší než rodina a práce, pak Vám nemohu pomoci“. Domácí vězení bylo zrušeno teprve pátý den, když vojáci s nasazenými bajonety odvedli pořadatele oslav dr. Vrbenského a red. Špatného do Vídně ke garnizonnímu soudu a ostatní — red. Káchu, red. Haška a přednostu Vochoče do koncentráku v Mittergrabenu. Vojenský soud odsoudil v půli října Špatného ke 14 rokům garnizóny a Vrbenského předal civilnímu soudu.

V sobotu 11. září 1915 jsem byl ve 4 hodiny ráno zatčen a pod „bajonet auf“ přiveden z Hodonína přímo do Göllersdorfu. Jako úředník tabákové továrny v Hodoníně jsem byl špicly oceňován jako rusofil, pansláv, socialista a radikální Čech. To už dokonale postačovalo k zavření do koncentráku. Již předtím doma v Hodoníně jsem ve svých volných chvílích velmi často chodil k svému příteli tchánu, ševci St. Marešovi, na besedu do jeho dílny. Jednou jsem projevil o jeho řemeslo zájem, chtěl jsem se naučit alespoň běžné opravy. Hned mi dal volné místo v verpánku k dispozici a opravy mi šly brzy pěkně od ruky. A tak ještě v den svého příchodu do koncentráku jsem zašel do ševcovské dílny. Tu jsem se poprvé setkal s Václavem Ortem. Jeho pomocník byl dva dny předtím přeložen do jiného lágru, do Raschalle, práce bylo v koutě dílny dost — podrážky, podpatky, flikovačky — říkal, že na to sám nestačí. Když jsem mu řekl o své zálibě, hned mě vyzval, abych to zkusil a pomohl mu. Nabídku jsem rád přijal; znamenalo to jakýs takýs příjem a za daných okolností při velkém hladu v lágru i zlepšení vyhlídek na přežití.

V předsíni ševců provozoval své krejčovské řemeslo zase jiný Vašek — Václav Krampera, anarchista, redaktor duchcovského časopisu Český kraj. Všichni tři jsme si na sebe zvykli a dobře jsme si rozuměli.

Ort — to byl typ. Typ lidového filosofa, poctivého člověka, věrného právu a pravdě. Co řekl, to sedělo. Byl obecně oblíben. Do ševců se chodilo denně po jedenácté hodině, kdy došly noviny, na chvílkový politický „klípek“. Zde padala i mnohá důležitá rozhodnutí, týkající se celé naší české vyhnanecké obce. Kromě asi 40—50 Čechů zde bylo asi stejně Jihošlovánů, několik Poláků a Rusů, nejvíce však Italů.

Vzpomínám si živě na čtvrtek 24. února 1916, kdy v 9 hodin dopoledne vzrušily ševců dvé události, obě

senzační: jedna vojenská, druhá náramně civilní. Na černé tabuli u brány byla totiž vyhláška s 86 jmény mužů, kteří se měli příští pondělí dostavit k domobranecké prohlídce. Mezi nimi byl i Ort a Krampera. Ještě větší rozruch vyvolala však událost jindy a jinde docela prozaická: Ortova panímáma poslala svému muži do Göllersdorfu poštou veliký prádelní hrnec plný švestkových knedlíků z bramborového těsta. Šly už deset dní, byly pořádně oschlé a scvrklé. Ale to nevadilo. Trošku se ovařily a na Ortovo pozvání, jak to v lágru bylo zvykem, jsme se na ně vrhli. Bože, to byla mana nebeská. Byla to jistě podívaná, jak jsme ty deset dní staré, holé, neposypané erteplovské knedlíky házeli do sebe jako do studny! — A co odvody? Z Čechů byl odveden jen Černý z Jičína, Ort i Krampera a ostatní předvolaní Češi z toho vyvázli.

Po čase přišel do lágru „cuvaks“-švec. Vyklidil jsem mu tedy místo u verpánku a našel jsem si jinou možnost drobných výdělků. V Ortově ševcárně jsem však dále býval denně. Mistr Ort si mne za tu dobu velmi oblíbil a já jeho také. Tehdy mu bylo 49 let, patřil mezi nejstarší Čechy v lágru, kdežto já se svými 22 lety jsem byl z nich nejmladší. Na Sobotku Ort často vzpomínal. Při ševcování se to příjemně vyprávělo i poslouchalo a tak mnohé jeho životní zkušenosti sobotecké mi zůstaly dlouho v paměti.

Odvody se opakovaly 23. června 1916. Tentokrát jsem byl také odveden a se mnou i Ort, mladoboleslavský knihkupec Švíkal, dr. Bohdan Bartošek z Prahy a jiní. Rakousko-Uhersko potřebovalo najednou do pole i „vlastizrádce“, kteří doposud „nebyli hodni, aby nosili císařský kabát“. Vojenskou službu jsem nastoupil 28. srpna 1916, Ort o něco později, neboť ještě začátkem září jsem dostal od něho lístek s pozdravy celé společnosti z ševcárny. Od té doby jsem se již s Václavem Ortem nesešel. Až po mnoha letech jsem si zajel na Sobotecko poznat jeho krásy. Při té příležitosti jsem chtěl navštívit i svého přítele, ale v jeho domě jsem dostal zprávu, že je již mrtev.

Kolik let od první světové války již uplynulo, ale vzpomínky na přítele Orta ze Sobotky mi zůstaly. Po letošní dvoudenní červnové návštěvě v Sobotce v rodině pana doktora Aloise Kafky jsem v podivném duševním rozpoložení opouštěl to milé Šrámkovo městečko, které mne tolik zaujalo. A když jsme vyjeli za Sobotku, nepominul jsem se v autobuse ohlédnout nazpět. A v tom okamžiku nad siluetou města jsem znovu spatřil rázovitou, rozšafnou tvář statečného soboteckého socialisty Václava Orta, ševce, filosofa, pokrokáře a buičiče.

Vladimír Novák,
městský účetní ředitel v. v., Hodonín

Představujeme Vám...

MIROSLAV
KEJMAR

Mirkovi Kejmarovi je sice teprve 28 let, ale je již známým virtuozem na trubku. Narodil se 3. 7. 1941 na Kladně. Jako tříletý se přistěhoval do Sobotky. Zde se také začal v osmi letech učit hře na housle u pana Puchmajera a po půldruhém roce již byl houslistou Fejfarova dětského hudebního kroužku. V kroužku však potřebovali trumpetistu — a volba padla na něho. Učil se pak u pana Janků po tři roky a trubka se stala jeho osudem. Po absolvování sobotecké školy odchází na Vojenskou hudební školu do Liberce, aby zde „strávil zbytečnou část života“. Teprve po odsouzení základní vojenské služby ve Slaném se dostává r. 1963 na pražskou konservatoř, kterou absolvoval u prof. Junka r. 1967. Od té doby studuje na Akademii musických umění v Praze u doc. Václava Paříka.

Během studií působil v hudebních souborech Karla Duby, Karla Vlacha a Dalibora Brázdy, v Hudebním divadle v Karlíně a v orchestru Vinohradského divadla, nyní hraje ve Filmovém symfonickém orchestru. Zároveň je členem žesťového kvinteta Josefa Svejkovského, kam přišel místo známého trumpetisty Ivo Preisse. Rovněž vystupuje v televizi a při různých příležitostných vystoupeních.

Znají ho již i posluchači v cizině. Poprvé se dostal loňského roku do Itálie s Pražskou komorní operou. Navštívili Řím, Messinu, Bari a další místa; jeden koncert měli u nedávno zemřelého kardinála Josefa Berana. Hráli mj. Händelovo oratorium Jůda Makabejský, Mozartovu Korunovační mši C dur a další díla. V srpnu loňského roku v Norimberku se symfonickým orchestrem nahrávali na gramofonové desky Wagnerova Lohengrina za řízení Hanse Swarowského.

V letošním roce byl mj. podruhé v Itálii se společností Camerata nova, jejímž vedoucím je dr. Ladislav Vachulka a dirigentem prof. Veselka. Zájezdu se zúčastnilo 130 členů orchestru, sboru a baletu. Účinkovali na několika hudebních festivalech, zajímavá byla vystoupení v amfi-teátrech. Projeli prakticky celou Itálii, jejich program sestavený ze skladeb Bacha, Händela, Mozarta, Mysli-

večka, Brixioho, Monteverdiho a jiných mistrů slyšeli v Miláně, Římě, Florencii, Neapoli, Luce a dalších místech. Stejně rád vzpomíná Mirek Kejmar i na dvojitý pobyt v NSR s orchestrem Karla Gotta; projeli celou zemi od Mnichova a Norimberku až po Hamburk.

Nejdelší cestu do zahraničí podnikl letos v srpnu a září, kdy s prof. Páleníčkem a dalšími zavítali do Íránu. Jejich cílem byl hudební festival v exotickém Schirazu. Hráli zde Janáčkovu Capriccio pro klavír levou rukou a žesťové nástroje — 2 trubky, 3 trombóny, baskřídlovku a flétnu. Zájezd byl velmi úspěšný, zájem Íránců o evropskou hudbu byl hodný podivu.

Z dalších mezinárodních úspěchů vzpomíná Miroslav Kejmar z poslední doby na vítězství v českém národním kole na mezinárodní trumpetovou soutěž v Ženevě a na účinkování s prof. Adolfem Scherbaumem, jedním z nejslavnějších současných světových trumpetistů, hráli spolu v Praze největší Bachovu skladbu — Velkou mši H-moll.

A plány pro nejbližší budoucnost: pokračovat ve studiu, hrát ve Filmovém symfonickém orchestru a vystupovat jako sólový trumpetista. Nakladatelství Panton projevilo zájem o stereofonní nahrávku desky staré barokní hudby (skladby Vejvanovského, Telemanna, Corellího aj.). Se souborem Akademických komorních sólistů (umělecký vedoucí prof. František Hertl) chystá pro Prahu 2. braniborský koncert J. S. Bacha. V listopadu ho čeká zájezd s komorním orchestrem a sopranistkou Janou Jonášovou znovu do Itálie a Švýcarska, pak snad do Švédska.

To je tedy dosavadní životní a umělecká dráha Miroslava Kejmara. Na mladého umělce více než úspěšná. A nám nezbyvá než dodat, že jak jen může, přijede do Sobotky za maminkou — a pak se můžeme jeho umění obdivovat i v soboteckém kostele při půlnoční či novoroční mši i jindy. A jestli to jen trochu vyjde, přijel by rád účinkovat i na příští Šrámkovu Sobotku.

• **Jan Šimůnek: Dějiny Páté župy sružených obcí českých Baráčníků Václava Budovce z Budova v Mladé Boleslavi (Mladá Boleslav 1968, 79 stran).** Prostými slovy líčí autor vznik a rozvoj baráčníckých spolků v Pojizeří i jejich ústředí — V. župy. V úvodu seznamuje čtenáře s osobností Václava Budovce z Budova a knížku doplňují seznamy činovníků V. župy, přehled o konání župních sjezdů, o založení jednotlivých obcí a odhalení jejich praporů. Na několika místech je připomenuta i činnost obce Baráčníků pro Sobotu a okolí. Bylo by vítané, kdyby každý spolek našel takového obětavého a pečlivého historika, jako Baráčníci Jana Šimůnka, a seznámil veřejnost se svými dějinami a prací.

• **V právě vyšlém překladu knihy Maxe Broda Pražské hvězdné nebe (Supraphon Praha-Bratislava 1969) najdeme zajímavé kritiky premiér Šrámkových her Zvony (1921) a Měsíc nad řekou (1922).**

Výstava ovoce v Sobotce

Odbočka Čs. ovocnářského a zahrádkářského svazu v Sobotce uspořádala ve dnech 19.—28. října výstavu ovoce a zeleniny. Výstavní síň zdravotnického střediska, vkusně vyzdobená květinami přičiněním Miloslava Orta a Vilmy Pulcmanové, která dodala své zajímavé výpěstky kaktusů, tonula v lahodné vůni a zářila nejrůznějšími barevnými odstíny exponátů. Bylo jich tu 387, nepočítajíc 10 vystavených odrůd z Výzkumného ústavu ovocnářského v Holovousích. Tento ústav vyslal také tři své pracovníky, aby přezkoušeli a určili dodané odrůdy a rozvrhli uspořádání výstavy. Tak jsme tu našli jednak soubor nejběžnější pěstovaných odrůd jablek základního tržního významu (Albrechtovo, Boskoopské červené, Coxova reneta, James Grieve, Jonathan, Lord Lambourne, Matčino-nonetit, Oldenburgovo, Ontario, Parména zlatá, Sudetská reneta, Zvonkové), jednak soubor staršího tržního významu (Boikovo, Croncelské, Panenské české), dále odrůdy místního významu (Grimesovo zlatožluté, Hájkova reneta, Jeptiška, Landsberská reneta, Lohák, Malinové holovouské a hornokrajské, Strýmka), odrůdy málo rozšířené starší i nové (Boskoopské, Harbertova reneta, James Grieve Lired, Kardinál žíhaný — šalové, Kožená reneta zimní, Míšeňské, Řehtáč soudkovitý) a konečně odrůdy výhledové (Bláhova oranžová reneta, Clivia, Dukát, Spartan, Starkimson Delicious). Jeden stůl zaujímaly plody, které jsou dnes na ústupu a které najdeme hlavně ve venkovských zahradách; jsou to odrůdy leckdy tak vzácné, že ani odborník je nemůže určit a pojmenovat. Přitom je to ovoce vzhledem i chutí znamenité a bylo by škoda, kdyby tyto staré jabloně nadobro vyhynuly. Dnes ovšem jde o to, aby se pěstovaly především druhy základního sortimentu, které se nejlépe uplatní na trhu. Seznam těchto odrůd byl ve výstavní síni vyvěšen a neměl by ujít pozornosti pěstitelů. — Ani na hrušky pořadatelé nezapomněli, byla tu např. Drouardova, Lucasova, Madame Verte, Pařížanka. — Také místní Fruta tu vystavila některé ze svých výrobků. — I v koutku zeleniny byly pozoruhodné výpěstky. — Zbytek prostoru zaplnili včelaři, kteří tu ukázali nejnovější včelařské nářadí a potřeby; pozornost upoutal také nevšední případ v životě včel: včelí dílo vystavené na větvi v lese.

O přípravu a uspořádání výstavy se přičinili členové místního svazu zahrádkářů, kteří ještě neztratili lásku k přírodě (Josef Jindra, Emílie Hubáčková, František Hanuš, Josef Havlík, Ladislav Houzvička aj.) a budíž jim vysloven dík za to, že zase po dlouhé době jsme měli (bylo nás přes tři sta) příležitost zhlédnout v instruktivním přehledu všechno to bohatství a krásu, které skýtají naše sady, zahrady a zahrádky.

Potěšující dojem z výstavy kalilo však pomyšlení na to, kolik těchto užitečných a krásných darů přírody přichází nazmar. Sady a aleje ovocných stromů žalují na nevděk člověka, který tolik hodnot hospodářských a prospěšných lidskému zdraví nechává nevyužito. Vagóny ovoce zůstaly na stromech a pod nimi a podléhají zkáze. A dále: neošetřované stromy a sady jsou semeníštěm škůdců a chorob, hlavně padlí jabloňového, strupovitosti a monillózy — a tak se rysuje neradostná perspektiva, že pěkné a zdravé jablko, šťavnatá hruška a čerstvá, ojídněná švestka budou u nás vzácnou nebo draze placenou importovanou pochoutkou. Ptáme-li se po příčině tohoto stavu, zjistíme, že tu jde především o nerentabilitnost ovocnářství a o nejasnou perspektivu odbytu. Co je platné, říkají mnozí, vypěstují-li sebekrásnější odrůdy, když za ně nedostanu ani tolik, co jsem investoval do ochrany stromů, a když o výtěžky mé práce není valný zájem ani v potravinářském průmyslu, který je zásobován z dovozu a domácí úroda není schopna zpracovat, ani na vnitřním trhu, kde distribuce sklízě selhává. A uvědomíme-li si, že dokážeme vypěstovat velmi jakostní plody, které svou hodnotou převyšují mnohé cizí sorty, a vzpomene-li na doby, kdy jsme z našeho kraje ovoce z veliké části vyváželi, je tu vážný otazník, jak nynější stav napravit a jak našemu ovocnářství vrátit chuť k dalšímu cílevědomému plánování a podnikání. Ale o tom se už mnoho let mluví a píše, bohužel — pořád maně.

-n

MALÝ DOPLNĚK K SOUPISU BROUKŮ SOBOTECKA

K napsání těchto několika řádků mne podnítil článek RNDr. Karla Samšiňáka „Josef Šulc a jeho sbírka brouků“ ve sborníku Sobotka 1968. Tato rozsáhlá práce je pro všechny entomology nepostradatelným pomocníkem při dalším poznávání přírody na Sobotecku. Některé druhy, které jsou ve studii uvedeny, mizí v posledních letech vlivem různých okolností z našich lokalit. Článek dr. Samšiňáka se tedy stává historickým záznamem početního rozšíření brouků v Českém ráji v určité době.

Vyslovuji dr. Samšiňákovi jménem všech čtenářů — přírodovědců dík za jeho studii a na její doplnění uvádím několik nálezů vzácnějších druhů brouků, které se podařily mně nebo mladému přírodovědci Zdeňku Šťastnému z Mladějova.

Carabus auronitens FRB., střevlík zlatolesklý, chycen J. Šulcem u Kosti 7. XI. 1926. V Prachovských skalách jsem našel v dubnu 1941 dva ♂; koncem dubna 1967 a 10. VIII. 1968 objeven u Blat Zd. Šťastným.

Polyphylla fullo FABR., chroust mlynařík. Nález tohoto vzácného chrousta se podařil J. Šulcovi v Ryji 3. VII. 1922. Já jsem ho našel v poslední době v Srbska 10. VIII. 1956 a v Dobšíně v červenci 1957.

Potosia aeruginosa DRURY, zlatohlávek skvostný, náš největší a nejkrásnější zlatohlávek. Chycen J. Šulcem v Sobotce 26. V. 1909. Další exemplář jsem našel v květnu 1955 u Vlčího Pole.

Oryctes nasicornis L., nosorožek kapucínek, je v Čechách poměrně vzácný. Dr. Karel Samšiňák uvádí podle zprávy lékárníka PhMr. Zbyňka Krámka nález po r. 1950 v Sobotce v Isolu. Byl zde hojný ve lněném pazdeří ve stádiu larev i imag. Od r. 1963 se na této malé lokalitě nevyskytuje, protože pazdeří se již v Isolu neskládá.

Anthaxia candens PANZ., krasec třešňový. V seznamu uveden není. Já jsem našel v červnu 1941 jeden ♂ pod Přívýšinou v Prachovských skalách. Dokladový exemplář jsem věnoval do sbírky J. Doskočila v Jičíně. Na Sobotecku byl poprvé objeven Zd. Šťastným koncem června 1968 pod kůrou starých třešní u Čakanu.

Buprestis octoguttata L., krasec osmitočný. Nálezy tohoto vzácného krasece se podařily dr. Karlu Samšiňákovi 24. VII. 1941 a 20. VIII. 1949 u Kosti. Sám jsem chytil dva exempláře v borovém lese u Dobšína 15. VIII. 1958 a 30. VII. 1963.

František Kropáček

LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

- Dosud neznámou báseň Fráni Šrámka „Večer nad Sobotkou“ z r. 1920 otiskl dr. František Bařha v Pochodní 26.—27. X.
- Dopis Karla Tomana Fráňovi Šrámkovi z r. 1909 tiskují Listy Klubu přátel poezie ze září 1969; Šrámkův dopis Miloslavě Hrdličkové-Šrámkové z r. 1934 nalezneme v Jihočeské pravdě 19. X.
- O svém vztahu ke Šrámkově Splavu píše Lenka Hašková ve Večerní Praze 6. X.
- Kreslené vtipy Jana Vyčítala podle citátů z děl Fráni Šrámka publikuje Dikobraz č. 16 a 37/69.
- K letošní Šrámkově Sobotce se vrací krátkou poznámkou 1. číslo hradeckých Textů.
- Podmínky nového ročníku Literární soutěže Šrámkovy Sobotky uveřejňují Pochodeň 23. X., Rozvoj 5. XI., Učitel'ské noviny 6. XI., Rudé právo 13. XI. a Předvoj č. 43/69.
- O Antonínu Markovi, jeho knihovně a dalších zajímavostech z okolí Libuně se dočteme v Pochodní 4.—5. X. a v Květech č. 38/69.
- Rozhovor s dr. Václavem Šolcem po jeho návratu od chilských Indiánů přináší Svobodné slovo 10. X. a Junák č. 12/69. V dalším čísle Junáka je Šolcova povídka Česká polka a Indiáni; Nové knihy č. 45/69 a Svobodné slovo 6. XI. recenzují jeho novou knihu Pod chilskými sopkami.

- Poznámky k Tichého knize *Nás živé nedostanou* najdeme v *Novinách Jablonecka* 8. X.
- O Mánesově prapuru sobotecké národní gardy 1848 píše prof. N. Melniková-Papoušková v *Pochodni* 2. X.
- Soboteckou výstavu akad. malíře Vladimíra Komárka připomíná *Pochodeň* 31. X. a *Předvoj* č. 43/69.
- Obsáhlý článek o výstavě děl Františka Vokála v Sobotce přináší *Zemědělské noviny* 30. X., drobnější zprávy a fotografie *Junák* č. 13/69 a *Předvoj* č. 43/69.
- Vladimír Kašík publikuje v *Učitelských novinách* 30. X. celostránkový článek o Josefu Hakenovi.
- Šedesátiny *Drah. Bílkové-Kyzivátové* připomíná *Předvoj* 3. X.
- Rozhovor s Ladislavem Jirků najdeme v *Pochodni* 9. X.
- O regionální práci Baráčníků píše K. Bílek v *Životě Budovcovy župy* č. 10/69.
- Recenzi sborníku *Sobotka 1968* najdeme v *Předvoji* 7. XI.
- Článek St. Balcara o pomístních jménech v Oseku otištěný ve *Zpravodaji Šrámkovy Sobotky* hodnotí kladně VI. Wolf ve *Zpravodaji místopisné komise ČSAV* č. 2/69; o ZŠS se zmiňuje i 2. číslo *Listů z Podještědí*.
- Svobodné slovo uveřejnilo 25. X. poznámku „Je Sobotka městem?“ o marných snahách našeho města prosadit zřízení Městského národního výboru; 21. X. zde byl otištěn článek „Sobotka hledá Sobotky“, o němž píšeme na jiném místě.
- Natáčení filmu *Radúz a Mahulena* pro barevnou televizi na *Kosti* připomínají *Rozvoj* 22. X., *Pochodeň* 23. X., *Předvoj* č. 43/69 a *Svobodné slovo* 6. XI.
- O plánovaném skanzenu ve *Vesci* a u *Kosti* se zmiňují *Svobodné slovo* 4. XI. a *Rozvoj* č. 45/69.
- O nutné generální opravě *Trosek* píše *Mladá fronta* 2. X. a *Pochodeň* 8. X., kresbu *Trosek* přináší 6. číslo *Dikobrazu*.
- Kreslený vtíp *Kost — kost* najdeme v *Mladé frontě* 25. X. a ve *Světě socialismu*.
- Fotografie z našeho okolí se objevily ve *Vlastě* č. 42/69 (lidová stavba z *Podkosti*), v *Pochodni* 26. a 27. X. (Heckelovy snímky *Kosti*, *Trosek* a *Prachovských skal*), 1.—2. XI. (spolu s recenzí knihy *Jičín a jeho kraj* a Čapkovým fejtonem *Kousek země*) a 13. XI. (Samšišákův snímek *Brixova statku ze Sobotky*).
- O výletě *Klubu přátel Pardubic do Českého ráje* 19. X. píše *pardubická Zář* 24. X.
- Podzimní turistický pochod *Českým rájem* připomíná *Pochodeň* 10. IX., *Mladá fronta* 19. IX. a další listy.
- Reportáž o pískovně ve *Střelci* přináší *Předvoj* 3. X.
- V *Předvoji* ze 14. XI. se dočteme o záchraně lidových staveb na našem okrese, o práci sobotecké *Fruty* a *mladějovské restaurace U Vrabců* a o práci *ČsČK Sobotka*.
- 10. číslo *Bousováka* přináší úvodník J. Kozáka k 28. říjnu, články na pokračování o *bousovské škole* a *cukrovaru* a aktuality ze současného života.
- **Celostátní adresář sběratelů pohlednic 1969.** Vydal *Klub sběratelů pohlednic při PKO v Brně* r. 1969, 52 stran. Redigovali J. Rys, ing. V. Sedláček a P. Šafařík. Rozmnoženo. Z tohoto adresáře zjistíme mj., že K. Bílek ze Sobotky a dr. K. Samšišák z Prahy sbírají všechny pohlednice, týkající se *Sobotky* a ing. Ant. Otmar z Prahy všechny pohlednice s *hradem Trosky*; že z okolních okresů je v adresáři 8 sběratelů z *Mladoboleslavska*, 7 z *Jičínska* a 2 ze *Semilsku* atd. Je to užitečná pomůcka pro milovníky této ušlechtilé zábavy. V adresáři rovněž najdeme obrázek *hradu Trosky*.
- **Český ráj.** Tuto barevnou propagační skládačku vydaly okresní komise cestovního ruchu v *Jičíně* a *Semilech* r. 1969, text napsal Jan Knob, fotografie jsou dílem *Otakara Hrdličky*, mapu nakreslil Jiří Škopek, vytiskla *Severografia Turnov*. Část nákladu vyšla i v cizojazyčných verzích.
- V letošním ročence „**K nedožitým šedesátinám Miloše Krásného**, člena II. ilegálního ÚV KSČ“ uveřejňuje *Vlastivědný kroužek OB Libáň* mj. stať *Antonína Knížka „Nosič pochodní“*, což je zkrácená verze stejnojmenné práce, omděněné v V. ročníku literární soutěže *Šrámkovy Sobotky*. V ročence rovněž najdeme stručný životopis *Antonína Knížka*, zprávu o úmrtí akad. malíře ing. arch. *Františka Maxe*, o archeologických pracích ve *Hrmeníně* atd. Ročenka vyšla rozmnoženě ve 200 výtiscích, redigoval ji *František Vojtíšek* a dokazuje neúnavnou a obětavou činnost vlastivědných pracovníků v *Libáni*.
- Po svém návratu z druhé jihoamerické cesty za *Indiány* napsal *dr. Václav Šolc* zajímavý cestopis „**Pod chilskými sopkami**“ (*Orbis* 1969, 176 stran textu a 32 stran příloh). Není jistě třeba doporučovat tuto knížku soudorodákům *dr. Šolce*, kteří znají jeho dřívější poutavé přednášky i knihy.

Sobotecká všehochuť

▲ **Místo novoročenky.** — V *Hlídce Kruhu* rodáků a přátel města Sobotky, otiskované vždy jednou měsíčně v *turnovských Pojižerských listech*, vyšly kromě jiných zajímavostí též delší statě *Jana V. Šolce* a *Ing. V. Macouna*, které vzpomínaly, jak se žilo na *Sobotecku* v 80. letech minulého století. — *Ing. Macoun* vzpomíná v čísle ze 14. 7. 1944 na to, jak se na *soboteckém venkově* slavily vánoce, co se jedlo, a nezapomíná ani na to, že k nim patřila i vůně horkého punče. A láhev punče, že dávali *sobotečtí obchodníci* svým stálým zákazníkům jako vánoční dárek. Zvyk se udržel až do první světové války. Taková *novoročenka* byla jistě velmi vítaná a nechyběla jí ani důstojná vnější úprava. Na půdě jednoho bývalého *soboteckého obchodního domu* se totiž našla série půl- a čtvrtlitrových ozdobných lahví, z nichž jednu vidíme na vedlejším obrázku. Tyto lahve, pocházející z doby krátce před první světovou válkou, byly používány na *dárkový punč*, který si *obchodník* objednával v sudě a doma stácel. Lahve jsou tak krásné, že si je nejen vyžádala řada našich předních výtvarníků, ale byly dokonce zařazeny i do sbírek *Uměleckopřům. muzea* v Praze.

▲ **Účastníci Šrámkovy Sobotky** se do „svého“ města rádi a často vrací. Každou chvíli můžete někoho z nich potkat v *soboteckých ulicích*, na *Humprechtě* i jinde. Mnozí s sebou přivádějí i své příbuzné a známé a učitelé nezřídka i žáky nejen na školní výlety, ale i na literární exkurze. Z těchto posledních si letos zvláště přispěl *prof. Aleš Fetters z Náchoda*, který navštívil se svými žáky *Český ráj* již 28. září. Stále se potvrzuje, že *Šrámkova Sobotka* má pro naše město i kraj velký propagační a v důsledku toho i ekonomický význam.

▲ **Vinohradské divadlo v Praze** chystá podle zprávy časopisu *Neděle* č. 17/69 uvedení *Šrámkova Měsíce nad řekou*, který tu měl r. 1922 premiéru.

▲ **Šrámkovy básně** v repertoáru *krajských kol* soutěže *středoškoláků* a učňů v r. 1969 se objevily osmkrát, jak uvádí přehled, který pořídil *ÚDLUT*. Byly předneseny básně *Ada, Minka, Marta, Dívka a čtyřlístek* (2×), *Report* (2×), *Jarní poutník*, *Splav*, *Štědrovečerní hvězdná*. Větší zastoupení měl jen *Aškenazy* (11), *Kundera* (11), *Neruda* (12), *Seifert* (11).

▲ **Prof. dr. Zdeněk Zouhar** z *JAMU* v *Brně* věnoval *Archivu Fráni Šrámkovi* v *Sobotce* rukopis *mužského sboru* na slova *Fráni Šrámkovi Náš mlčící voják* z r. 1949 a otisky dalších svých skladeb komponovaných na *Šrámkovy verše*: *cyklus ženských sborů Večer na básně ze Splavu* (*Žena, Sobotní večer, Finále*) a *mužský sbor Podivný večer*.

▲ **Osłavy Měsíce československo-sovětského přátelství** začaly v *Sobotce* 6. listopadu *lampiónovým průvodem* k *hrobu Rudarmejců* u *hřbitova*, kde promluvil *důstojník čs. lidové armády*, byly položeny *věnce MV KSČ, MNV a SČSP* a vypálen *ohňostroj*. Dále byl položen *věnek* k *pomníku padlých z I. světové války* a na náměstí se konal *koncert hudby pana Janků*.

▲ **Jeden z reprezentačních kalendářů**, které připravují na příští rok Obchodní tiskárny Kolín, bude doprovázen reprodukcemi děl našich krajinářů, mezi jinými i Václava Špály.

▲ **28. říjen** — výroční den zrodu naší republiky — oslavila skutečně pěkným způsobem sobotecká škola. Uspořádala totiž pro učitele i žáky dvěma autobusy zájezd do Národního divadla v Praze na slavnostní představení Smetanovy Libuše.

▲ **Nový výbor** byl zvolen na schůzi SČSP v Sobotce 11. listopadu. Tvoří ho soudružky Božena Kozáková (předsedkyně), Miloslava Taucová, Anna Šibová a František Kolář. Ustavující schůzi byl přítomen i soudruh tajemník OV SČSP Husák z Jičína.

▲ **Výstava obrazů akad. malíře Vladimíra Komárka** ze Semil byla v čitárně střediskové knihovny v Sobotce otevřena 27. října. Na vernisáži, které se zúčastnilo na padesát hostů, přednesli členové Recitačního studia Šrámkova domu verše Josefa Hory a pak promluvil o smyslu moderního umění sám autor. Jeho slova zaujala všechny přítomné stejně jako poetické obrazy a grafické listy. Byla to jedna z nejzdařilejších kulturních akcí v Sobotce v poslední době.

▲ **MV Českého svazu žen** připravil pro své členky i další ženy v Sobotce několik zajímavých akcí. Především to byl kurs „Pro štíhlou linii a zdraví ženy“, který probíhá od 21. října dvakrát týdně pod vedením MUDr. Milana Tomáška v tělocvičně ZDS. Navštěvuje ho deset účastnic. — V hotelu Beseda probíhá od 3. listopadu za průměrné účasti 20 žen kurs vaření a ve Střediskové knihovně se od 11. listopadu schází průměrně 15 žen — zájemkyň o kurs pletení. Toto vše mohl MV ČSZ uskutečnit díky porozumění vedoucích těchto zařízení, a proto vyslovuje díky ředitelství ZDS, vedoucímu hotelu Beseda panu V. Konečnému i knihovnici Věře Haškové. Dík patří i lektorům Domu osvěty z Jičína, kteří vedli kursy vaření a pletení. Bude-li o podobné kursy trvalý zájem, zajistí je MV ČSZ i v dalších letech. DBK

▲ **Československý červený kříž slaví** letos 50 let svého trvání. I v Sobotce jsme se zapojili do těchto oslav. Již 7. června jsme uspořádali ve spolupráci s OV ČsČK v Jičíně na sportovním stadionu v Sobotce Den ČsČK. V dopoledních hodinách probíhala soutěž školních zdravotnických hlídek z celého okresu a cvičení zdravotních družin. Při té příležitosti byla na zdravotním středisku uspořádána výstávka dětských kreseb s náměty vztahujícími se k činnosti ČsČK. Tuto výstavku navštívilo 380 osob. — 7. října se konala obvodní schůze ČsČK v Sobotce za účasti MUDr. Al. Kačky, okresní tajemnice ČsČK V. Bláhové a hygieničky Čejkové z Jičína. Vyplynuly z ní nejdůležitější úkoly pro příští období: získání dalších dárců krve, pečovatelská služba a rozšíření spolupráce s dorostem.

MS ČsČK Sobotka-sever
▲ **O Prachovských skalách** pojednával televizní film Putování rájem, který natočil režisér Knotek a který byl vysílán 15. listopadu. Omylem zde však byla vydávána za nález z Prachovských skal i vzácná bronzová spona z Hrdoňovic.

▲ **O paní Rejně z Kostí**, Semtinské lípě a vzníceném kepu uvažoval Miroslav Horníček s Vladimírem Svitáčkem v televizi 14. listopadu.

▲ **Pro program československé barevné televize** byl letos na podzim natáčen na Sychrově a na Kostí Zeyerův Radúz a Mahulena. Máme se tedy na co těšit.

▲ **Miroslav Ivanov** vyprávěl v televizi 20. října večer o své práci a tvorbě. Podstatná část pořadu byla věnována záhadám kolem vzniku písně Znáš já jeden krásný zámek. Diváci ale odcházeli od obrazovek zklamáni, protože všechna fakta již byla známa z Ivanovových knih Historie skoro detektivní a Modrá ozvěna a samotné televizní zpracování nebylo nijak vynalézavé.

▲ **Několik posledních ohlasů na Zpravodaj**: Josef Šrámek z Jeřmanic píše: „Pro vysokou kulturní úroveň ZSS všude doporučujeme.“ A Miroslav Slavík z Prahy 6 dodává: „Jsme dlouholetými čtenáři a odběrateli ZSS. Používáme této příležitosti, abychom Vám poděkovali za pestrý a zajímavý obsah a vysokou úroveň rodáckého časopisu a vyslovili upřímné uznání za péči, kterou mu všichni obětavě věnujete.“

▲ **Kulturní kalendář jednou větou**: 1. XI. 1784 se narodil v Jizerním Vtelně sobotecký děkan, národní buditel František Matějovič Vetešník. 5. XI. 1919 zemřel řídicí učitel Josef Jakubec z Mladějova. 30. XI. 1939 zemřela mecenáška soboteckého muzea Anna Fejfalíková. 3. XII. 1904 se narodil učitel Rudolf Hošek. 6. XII. 1964 zemřel správce humprechtského muzea Václav J. Jirků. 7. XII. 1879 se

v Sobotce narodil básník Vilém Peča. 24. XII. 1919 zemřel dolnobosovský lékař MUDr. František Ptáčník.

▲ **Pan Karel Pulman ze Sobotky**, vrchní inspektor Státní spořitelny v Mladé Boleslavi, byl 31. října 1969 vyznamenán ministrem financí plaketou a diplomem vzorného pracovníka. Blahopřejeme k zaslouženému uznání.

▲ **Sobotectí jubilanti**: 90 let se dožívá 8. XII. Anna Kyzivátová ze Sobotky. 85 let slaví 10. XI. Božena Benešová ze Sobotky, 2. XII. Marie Rybková ze Spyšové a 22. XII. Marie Hejnová ze Sobotky. 80 let bude 6. XII. Marii Bacovské z Lavic. 75 let se dožívají 24. XI. Marie Folprechtová, 11. XII. Václav Holý a 16. XII. Božena Kotátková ze Sobotky. 70 let oslavují 2. XI. Marie Žďánská ze Sobotky, 4. XII. Josef Šnajdr ze Zajakur, 26. XII. Václav Holan a 30. XII. Kateřina Pfefferová ze Sobotky. 65 let se dožívají 1. XI. Otakar Knap, 7. XI. Anna Šibová, 20. XI. Jarmila Oppeltová, 21. XII. Marie Jarošová a 22. XII. Jaroslav Vašíček ze Sobotky a 25. XII. František Klaban ze Stéblovic. 75 let oslavila také 5. XI. Marie Slavíková, roz. Opltová ze Spyšové (nyní Staňkova Lhota a Praha).

▲ **Sňatky**: 17. X. byli v Sobotce oddáni Marcela Ulrichová z Mladějova s Miloslavem Kučerou z Valdic a o den později Jana Tůmová z Rytířovy Lhoty s Františkem Zabloudilem z Vrbna pod Pradědem a Vlasta Drbohlavová z Mrkvojed s Milanem Bočkem ze Střeveče. 23. X. uzavřeli v Sobotce sňatek Hana Mládková ze Sobotky s Ladislavem Míkou z Dubu a Jaroslava Ortová z Přepěš s Františkem Jenčkem z Kdanic. 25. X. byli oddáni v Sobotce Stanislava Tomsová ze Sobotky s Ladislavem Zeleňým z Mladé Boleslavi a na Sychrově Blanka Burešová ze Staňkovy Lhoty s Josefem Doškádem z Přichvoje. 30. X. uzavřeli v Jičíně sňatek Jaroslava Tomešová z Turnova a Josef Švejdzal z Malé Lhoty. 6. XI. byli v Praze oddáni Dagmar Kačerovská ze Sobotky a Vladimír Jásek. 15. XI. uzavřeli v Sobotce sňatek Jaroslava Hložková ze Sukorad s Václavem Lhotou ze Kdanic. 28. XI. byli oddáni na Hrubé Skále Libuše Šťastná z Hrdoňovic a Stanislav Lachman z Hubojed.

Děkujeme za vřelá slova útechy při úmrtí naší drahé manželky a maminky, paní Růženy Podhorské z Olomouce.

Rodiny Podhorských
z Olomouce a z Prahy

▲ **Odbojáři odcházejí**. Rady odbojářů ilegální organizace „Prokop Holý“ na Jičínsku řídnu. Po br. Blažkovi ze Žáhorska, br. Hladíkovi ze Sv. Petra, br. Černém z Babylonu nastoupil cestu do nenávratna její velitel, kapitán v záloze Jan Sýkora. Zesnulý byl dlouholetým ředitelem školy v Jičíně. Za okupace jako legionář byl perzekvován a propuštěn ze školních služeb. Jako voják a učitel věděl, kde je jeho místo. Zprvu pracoval v Obráně národa, a když koncem r. 1943 se spolupracovníky získal napojení na Londýn, byl jako velitel postaven v čelo nové odbojové organizace „Prokop Holý“. Získaných velitelských zkušeností z I. světové války plně využil v odboji proti okupantům. Ač síť organizace zabírala širokou oblast od Novopacka až po Sobotecko včetně, díky obezřetnosti velitele a jeho podřízených vyšla z odboje ve srovnání se sousedními organizacemi celkem s malými ztrátami, přestože zvláště v poslední fázi války nesla největší tíhu odboje. Operující jednotky pod velením Sýkorovým na konci války nepřímo pomohly Praze tím, že svými odvažnými zásahy proti přesile dokázaly zpomalit a rozložit organizované útvary Schörnerovy, které nakonec byly uzavřeny v kotli téměř před branami Prahy. Čest svlétlé památce kapitána Jana Sýkory. Mn.

▲ **V Olomouci zemřela 22. září paní Emilie Sušanková** ve věku 81 let. Pocházela z našeho kraje a jako příbuzná generála Josefa Pícka mu dlouhá léta hospodařila. Po jeho smrti se starala pečlivě o jeho odkaz a množství jeho rukopisů a dalších památek věnovala archivu Píckovy rodné Sobotky. Do poslední chvíle nezapomínala na So-

botecko a pečlivě sledovala i náš časopis. Čest její památce.

▲ **Marie Hercíková z Dolního Bousova** zemřela dne 13. října 1969 po delší těžké nemoci ve věku 78 let, vyplněných láskou a prací. Do r. 1936 hospodařila se svým manželem na Stéblovicích. Byla to předobrá žena. V roce 1915, ač ještě mladá, ujala se po zemřelé sestře šesti chlapců, které dobře vychovala. Všichni jsou jí za to vděční a jen v dobrém na ni budou vzpomínat až na Ladislava, který shodou okolností zemřel tentýž den ve věku 63 let v Děčíně.

Alois Hercík
▲ **Poděkování.** Všem bývalým sousedkám a sousedům na Stéblovicích děkujeme, že v tak velkém počtu doprovodili naši dobrou matku Marii Hercíkovou při poslední cestě na hřbitov v Dolním Bousově dne 18. října 1969.

Marie Volfová, roz. Hercíková
▲ **Úmrtí v říjnu:** 6. X. Jana Spálová z Prahy 6 ve věku 81 let a Josef Jirků z Oseka ve věku 65 let. 8. X. Emilie Fenclová ze Sobotky ve věku 79 let. 11. X. Marie Folprechtová z Hrnčíř u Prahy ve věku 65 let. 13. X. Ladislav Hercík z Děčína, rodák ze Stéblovic, ve věku 63 let. 19. X. Alois Kunst z Libošovic ve věku 75 let. 20. X. František Ron z Podkosti ve věku 74 let. 22. X. Anna Macounová ze Sobotky ve věku 69 let. 24. X. Věra Kolísková z Kosmonos, roz. Dudková ze Sobotky, ve věku 50 let.

▲ **Jak se bude tancovat v lednu:** termíny plesů na měsíc leden jsou již rozděleny takto: 10. ledna Věneček tanečnických, 17. ledna myslivecký ples, 24. ledna baráčnícký ples, 31. ledna sokolské Šibinky. Baráčníci budou tancovat na Poště, ostatní v sokolovně.

▲ **Mužstvo kopané Sokola Sobotka** bojovalo v prvních kolech Českého poháru vítězně s Libání 3:2 a s Vysokým Veselím 5:1, až ve třetím kole bylo vyřazeno v Roboušicích 1:4.

MNICHOV OLYMPIJSKÝ

26. srpna 1972 budou v Mnichově a Kielu zahájeny XX. olympijské hry (v Kielu se budou konat veslařské soutěže). 16 dní bude bojovat asi 12 000 sportovců v 21 disciplínách o nejvyšší pocty. O všech těchto bojích bude své čtenáře a posluchače informovat 4000 novinářů a reportérů. O zlatých, stříbrných a bronzových medailích bude rozhodovat na 2000 rozhodčích. A to zdaleka nejsou všechna čísla, která jsem se dověděl.

Nejen sportovci, ale i Mnichov se na tyto hry náležitě připravuje. Vždyť to není lehký úkol uspokojit sportovce a očekávané asi 2 milióny návštěvníků her po stránce programové i organizační.

Jak přípravy nyní vypadají? Na místě, kde před více než 30 lety Hitler vítal účastníky pro nás neblahé schůzky velmocí, bude stát komplex olympijských sportovišť: lehkotletický a plavecký stadión, olympijská vesnice atd. Objekty se teprve začínají rýsovat. Prozatím stojí v těchto místech, zvaných Oberwiesefeld 290 metrů vysoká televizní věž, odkud půjde obraz do celého světa. Ve výši 182 metrů je na věži otáčecí restaurace, odkud se návštěvníkům naskýtá krásný rozhled. Rychlým tempem (na rozdíl od Prahy) pokračuje výstavba podzemní dráhy. Až bude v provozu, dostanete se ze středu města za 12 minut k olympijskému stadiónu. Budete-li si chtít něco nakoupit, můžete tak učinit — také v podzemní dráze. I na motoristy je pamatováno, budou mít k dispozici podzemní garáže.

Jak bude postaráno o sportovce? Ti budou bydlet nejvýše po dvou v jednom pokoji v 3000 bytech olympijské mužské vesnice. Ženská vesnice bude mít 1700 apartmá s 1800 lůžky. Všechny byty budou vybaveny koupelnami a sprchami, muži budou mít navíc k dispozici 9 saun. O sportovce se bude starat 500 masérů.

Co čeká Jarku Suchánka? Má se opravdu na co těšit v tom dobrém slova smyslu. Novináři a reportéři budou mít své středisko jen 1500 metrů od olympijského stadiónu a k vyslání zpráv nebo filmových materiálů jim budou sloužit nejmodernější technické prostředky. O jejich žaludky se bude starat personál tří restaurací. Protože se počítá, že těmto věčně uspěchaným lidem mnoho času na jídlo nezbyvá, budou si moci vybrat: buď sebrat do ruky obložený chlebiček a sníst ho v poklusu při návratu na stadión, nebo se rychle „samoobsloužit“ či vychutnat pořádný oběd v příjemné „sklepní restauraci“.

Byty novinářů a reportérů budou v novém sídlišti, každý bude mít jednu velmi dobře zařízenou místnost.

Nejen chlebem živ je člověk, a proto se pro návštěvníky olympijských her připravuje i umělecký program. V plánu jsou koncerty newyorské, vídeňské a berlínské filharmonie, milánská Scala s Aidou, Figarova svatba, Růžový kavalír, Royal Shakespeare Theater z Velké Británie, mnoho pořadů moderní hudby atd.

Dva milióny návštěvníků chce vidět tyto hry a dostatečná bytová kapacita je zatím pro organizátory tím největším oříškem. Dosavadní hotely a kempingy mají slušnou kapacitu, ale zdaleka nestačí.

Faktem je, že půldruhamiliónové město nad Špinavou Isarou bude mít ještě moc starostí, než bude vše dokonale připraveno. Ale připraveno jistě bude, aby se na olympijských hrách 1972 ještě ve větší míře uplatnilo olympijské heslo o přátelství a vzájemném porozumění mezi všemi sportovci a národy a aby nad světem vládl duch mírového lidského soužití.

Jindra Žemlička

REDAKČNÍ POVÍDÁNÍ NA PŘELOMU ROKU

Uzavíráme tímto dvojčíslem již VI. ročník našeho Zpravodaje Šrámkovy Sobotky. Místního časopisu, který spojuje občany a rodáky z našeho kraje, návštěvníky Šrámkovy Sobotky, milovníky a znalce díla našich básníků a od nového ročníku snad i nositele příjmení Sobotka. Okruh čtenářů tedy více než rozmanitý a různorodý; tím nejspíšejší je tento časopis dělat tak, aby všechny uspokojil, aby všichni v něm alespoň něco našli. Zatím se nám to poměrně daří, o čemž svědčí nejen stále rostoucí počet odběratelů (tiskneme nyní kolem 1200 výtisků), ale i skutečně vysoké příspěvky zasílané jako dobrovolné předplatné na vydávání našeho Zpravodaje. Tak jako dříve, i letos jsme se řídili zásadou: kolik peněz se na časopis „sejde“, tolik se do něho dá. A sešlo se jich tolik, že opět nemusíme nikoho žádat o podporu na vydávání časopisu. S přehledem stálých odběratelů a výši jejich příspěvků na vydávání ZŠS v r. 1969 a na „rodáckou akci 1968—69“ Vás seznámí příloha k příštímú číslu; i konečné vyúčtování tohoto ročníku najdete v příštím čísle. Dále v dnešním čísle najdete jako novoroční přílohu výbor z básní Viléma Peči, kterým si připomínáme jeho letošní 90. výročí narození a zároveň 70 let od jeho smrti, které vzpomene v příštím roce. Za podnět k vydání básní děkujeme p. Františku Karáskovi z Prahy. Zájemci si mohou napsat o desky na tento výbor (a také o cyklo-stylovaný obsah tohoto ročníku).

O tom, že časopis čtete rádi, se přesvědčujeme z Vašich dopisů. Měli bychom alespoň některé citovat, ale bylo by to nespravedlivé vůči ostatním — všechny jsou hezké, posílují nás a dodávají další chuti do práce. S velkými ohlasy se setkal např. článek Al. Havla o Edici Českého ráje; několik starých záklop bylo zachráněno díky článku prof. Jiřího Trejbalu; zájem vyvolaly vzpomínky paní Marie Kubů, články ing. Ant. Otmara, soupisy pomístních jmen atd. Jeden ohlas stojí však za zaznamenání: Po přečtení článku J. Volfa o soboteckém rodáku P. Fr. Rolejkovi, děkanu mělnickém, nám napsala paní Ludmila Koudelková, sobotecká rodačka žijící na Mělnice, že bude o Rolejkův hrob pečovat. Srdečné díky!

A tím bychom měli přejít k odstavci děkovacímu. Zde by byl výčet jmen opět nesmírně dlouhý, a tak opět souhrnně: za nezištnou spolupráci děkujeme všem autorům článků, z nichž žádný nedostal ani korunu; děkujeme i všem ostatním, kteří zasílají drobné zprávy či novinové výstřižky; všem, kdo pomáhají s expedicí Zpravodaje i všem, kdo získávají nové stálé odběratele. Věříme, že nám budou pomáhat i v novém ročníku. A ostatní čtenáře prosíme, aby nám zachovali svou přízeň i v příštím roce přesto, že letos vycházel časopis poněkud nepravdělně. Nebylo to naší vinou a napřesrok se polepšíme. Ale o těch plánech pro rok 1970 až příště.

Hezké vánoční svátky a dobrý rok 1970 vám všem

preje

redakce ZŠS